

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
KRAJINNÉ INŽENÝRSTVÍ

**VYHODNOCENÍ HISTORICKÝCH JADER PŮVODNÍCH OBCÍ
NA ÚZEMÍ PRAHY (LEVÝ BŘEH VLTAVY)**
**Evaluation of Centers of Historical Villages in Prague (Left Bank of the
Vltava River)**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce: doc. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D.
Autorka: Bc. Agáta Musilová

PRAHA, 2017

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Agáta Musilová

Regionální environmentální správa

Název práce

Vyhodnocení historických jader původních obcí na území Prahy (levý břeh Vltavy)

Název anglicky

Evaluation of Centers of Historical Villages in Prague (Left Bank of the Vltava River)

Cíle práce

Hlavní město Praha vznikalo postupným spojováním měst a vesnic do jednoho administrativního celku, přičemž k poslednímu velkému připojení sousedících obcí k hlavnímu městu došlo v roce 1974. Tak se do správního obvodu metropole dostala řada původně samostatných vesnic, z nichž mnohé mají zachovaný charakter svého původního historického jádra (některé jsou dokonce chráněny jako VPZ a VPR). V rámci ÚAP HMP (IPR Praha) se objevuje jev "Historická jádra původních obcí". Cílem DP je zmapování těchto historických jader z hlediska dochovanosti urbanistické struktury, původní architektury a památek, veřejných prostorů a přírodních prvků (zeleň, vody), naolik se dosud uplatňují v obraze města.

Vzhledem k velkému množství v ÚAP identifikovaných původních jader, bude v DP hodnocen pouze levý břeh Vltavy. Výstupem DP bude analýza a klasifikace (kategorizace dle různých kritérií) těchto území vč. zhodnocení jejich významu a dochovanosti.

Metodika

DP bude obsahovat obecnou (řešeršní) a konkrétní (analytickou) část. V textové části bude pojednáno jednak téma administrativního růstu Prahy, jednak téma urbanistických, architektonických a krajinnářských hodnot historických jader původních vsí uvnitř metropole a jejich ochrany. Dále bude provedena obecná charakteristika území. Dle dostupných mapových a ikonografických pramenů (zejména mapy stabilního katastru a další staré mapové podklady) a na základě vlastního terénního průzkumu bude následně popsán, zhodnocen, zdokumentován a prezentován stav těchto území z různých hledisek (urbanistické, architektonické, krajinnářské). DP typu studie bude zpracována podle Metodického návodu pro zpracování DP na FŽP.

Doporučený rozsah práce

60-80 NS textu, mapová příloha v prostředí GIS, obrazové přílohy (fotografické a ikonografické)

Klíčová slova

urbanistická kompozice, vývoj urbanismu, historické centrum, venkovský urbanismus, státní památkové péče, historické krajinné struktury

Doporučené zdroje informací

- KUČA, Karel – KUČOVÁ, Věra (2000). Principy památkového urbanismu. Praha: SÚPP. ISBN 80-86234-15-0
- KUČA, Karel (2002). Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku / 5.díl Paň-Pra. Praha: Libri. ISBN 80-7277-039-X
- KUPKA, Jiří (2010). Krajiny kulturní a historické. 1. vyd. Praha: ČVUT. ISBN 978-80-01-04653-1
- LÖW, Jiří MÍCHAL, Igor (2003). Krajinný ráz. 1. vyd. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce. ISBN 80-86386-27-9
- MATOUŠEK, Václav (2010). Čechy krásné, Čechy mé. Proměny krajiny Čech v době industriální. 1. vyd. Praha: Kriegl. ISBN 978-80-86912-36-3
- Regionální literatura o Praze a městských částech Prahy, podklady IPR
- SEMOTANOVÁ, Eva [ed.] et al. (2007). Česko. Ottův historický atlas. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství. ISBN 978-80-7360-577-5
- SEMOTANOVÁ, Eva (2001). Mapy Čech, Moravy a Slezska v zrcadle staletí. 1. vyd. Praha: Libri. ISBN 80-7277-078-6
- SEMOTANOVÁ, Eva (2002). Historická geografie Českých zemí. 2. akt. vyd. Praha: Historický ústav AV ČR. ISBN 80-7286-042-9
- VOREL, Ivan KUPKA, Jiří (2011). Krajinný ráz. Identifikace a hodnocení. Praha: ČVUT. ISBN 978-80-01-04766-8

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – FŽP

Vedoucí práce

doc. Ing. arch. ThLic. Jiří Kupka, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra biotechnických úprav krajiny

Elektronicky schváleno dne 16. 3. 2017

prof. Ing. Petr Sklenička, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 17. 3. 2017

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Děkan

V Praze dne 16. 04. 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci „Vyhodnocení historických jader původních obcí na území Prahy (levý břeh Vltavy)“ vypracovala samostatně, pod vedením doc. Ing. arch. ThLic. Jiřího Kupky, Ph. D. Uvedla jsem všechny zdroje, literární prameny a publikace, ze kterých jsem čerpala.

V Praze dne 16. 4. 2017

.....

Poděkování

Děkuji za veškerý čas, nápady a rady, které vložil do mé diplomové práce svému vedoucímu doc. Ing. arch. ThLic. Jiřímu Kupkovi, Ph. D.

Moc děkuji celé své rodině a svému příteli za zájem a podporu za dobu nejen při psaní diplomové práce, ale i po dobu celého mého studia.

Abstrakt

V rámci Územně analytických podkladů hlavního města Prahy se objevil nově jev „Historická jádra původních obcí“. Cílem této práce je zmapovat tato historická jádra původních obcí, které se v průběhu 20. století připojily k Praze. Posuzována bude dochovanost urbanistické struktury včetně veřejných prostorů, původní architektury a památek a přírodních prvků (vodní plochy, vodní toky a zeleň) a nakolik se dosud uplatňují v obraze města. Práce se věnuje levému břehu Vltavy, kde se nachází třicet původních obcí se zachovalým historickým jádrem.

Klíčová slova

urbanistická kompozice, vývoj urbanismu, historické centrum, venkovský urbanismus, státní památková péče, historické krajinné struktury

Abstract

As part of the planning analytical materials of the capital there appeared new phenomenon of "historical core of indigenous communities." The aim of this work is to increase this historic core of the original village, which during the 20th century, joined Prague. It will be judged preserved in its urban structure, including public spaces, original architecture monuments to the natural elements (water surfaces, waterways and green) far still apply itself in the image center. Thesis focuses on the left bank of the Vltava River, where there are thirty indigenous communities are preserved historical center.

Key words

urban composition, development of urbanism, historic center, rural urbanism, state care of monuments, historical landscape structures

Obsah

1. Úvod	1
2. Cíle práce	1
3. Metodika	2
4. Vývoj Prahy.....	4
4. 1. Praha v období před naším letopočtem	4
4. 2. Počátek hlavního města.....	4
4. 3. Praha ve výstavbě.....	5
4. 4. Praha husitská	6
4. 5. Praha renesanční	7
4. 6. Barokní Praha	8
4. 7. Praha osvícenská	8
4. 8. V období národního obrození	9
4. 9. Velká Praha.....	10
5. Poválečná Praha.....	12
5.1. Hlavní město České republiky.....	14
6. Ochrana sídel.....	17
6. 1. Památková rezervace	18
6. 2. Památková zóna.....	18
6. 3. Historická jádra bývalých obcí.....	19
6. 4. Urbanistické hodnoty a jejich ochrana.....	19
6. 5. Původní architektura a architektonické památky a jejich ochrana.....	20
6. 6. Zeleň a vodní prvky v sídlech.....	20
7. Buďánka.....	22
8. Butovice.....	26
9. Hlubočepy	29
10. Holyně.....	32
11. Chaby	35
12. Jinonice.....	38
13. Klukovice.....	42
14. Liboc	45
15. Lipence.....	49

16. Lochkov	52
17. Lysolaje	56
18. Malá Chuchle	60
19. Nebušice.....	64
20. Přední Kopanina.....	67
21. Ruzyně.....	70
22. Řeporyje.....	74
23. Řepy.....	77
24. Sedlec.....	80
25. Slivenec.....	83
26. Sobín.....	86
27. Stodůlky.....	89
28. Suchdol.....	93
29. Suchdol - kaplička.....	96
30. Třebonice.....	99
31. Veleslavín.....	102
32. Velká Ohrada.....	105
33. Vokovice.....	108
34. Zadní Kopanina.....	111
35. Zličín.....	114
36. Zmrzlík.....	118
37. Diskuze.....	121
38. Závěr.....	122
39. Přehled literatury a použitých zdrojů.....	123
40. Seznam samostatných příloh.....	126

1. Úvod

Hlavní město Praha vzniklo postupným spojováním měst a vesnic do jednoho administrativního celku. K největšímu připojování bývalých vesnic došlo během 20. století, konkrétně v letech 1922, 1968 a 1974. Tak se do správního obvodu Prahy dostala řada původně samostatných obcí, z nichž mají mnohé zachovaný charakter svého původního historického jádra.

Tato jádra se objevují v Územně analytických podkladech hlavního města Prahy jako jev „Historická jádra bývalých obcí“.

Tyto soubory jsou cenné nejen v rámci hlavního města, ale i v celorepublikovém měřítku, což dokazuje vyhlášení osady Bud'ánka za vesnickou památkovou zónu a prohlášení Ruzyně a Stodůlek za vesnickou památkovou rezervaci.

Celkový počet devadesáti zachovalých obcí je vzhledem k dosud nedostatečné ochraně překvapivý. Práce se věnuje popisu, rozboru a zhodnocení těchto bývalých vesnic na území Prahy na levém břehu Vltavy z důvodu velkého počtu identifikovaných původních jader. Posuzovány jsou z hlediska dochované urbanistické struktury, původní architektury a památek a dochované zeleně a vodních prvků.

2. Cíle práce

Cílem diplomové práce je zhodnocení historických jader původních obcí na území levého břehu Vltavy hlavního města Prahy. V první části se práce zaměří na historický vývoj Prahy a její administrativní růst. Dále se práce věnuje ochraně sídel v obecné rovině i konkrétně v Praze. Dále bude provedeno zmapování a vyhodnocení historických jader z hlediska dochovanosti urbanistické struktury včetně veřejných prostranství, původní architektury a památek a přírodních prvků (vodní plochy, vodní toky a zeleň).

3. Metodika

V literární rešerši se práce věnuje historickému vývoji Prahy od pravěku až po současnost. Posléze se zaměří na její administrativní růst po spojení Prahy do jednoho celku. Zásadním obdobím v růstu Prahy je 20. století, kdy v letech 1922, 1968 a 1974 došlo k největšímu připojování bývalých obcí k hlavnímu městu. Tomuto tématu se podle mého názoru věnuje dostatečné množství knižních publikací, které lze využít jako relevantních zdrojů.

Poté se práce věnuje ochraně sídel, rozdělení na památkové rezervace a památkové zóny a také přibližuje nový jev „Historická jádra bývalých obcí“ zařazený v kulturně-historických hodnotách v Územně analytických podkladech hlavního města Prahy. Dále rozvíjí hodnoty chráněných území a jejich ochranu – urbanistické hodnoty, původní architekturu a památky a zeleň a vodní prvky v sídlech. K tomuto tématu využívám především knižního zdroje Kuča, Kučová – Principy památkového urbanismu a dostupných publikací Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy.

Poté již následuje třicet původních obcí, jejich popis a zhodnocení. U každé z nich popíši v krátkosti historii a současné zařazení obce pod jeden z 22 správních obvodů Prahy. Dále se již věnuji konkrétním architektonicky hodnotným stavbám, dochované urbanistické struktuře a dochované zeleni a vodním prvkům. K tomuto účelu jsem využila především terénního průzkumu v obcích. Dále jsem využila dostupných historických map, především povinných císařských otisků stabilního katastru provedených v rozmezí let 1824 – 1843, Ústředního seznamu kulturních nemovitých památek ČR a seznamu památných stromů Agentury ochrany a přírody a krajiny ČR.

Ke každé obci je připojen snímek císařského otisku stabilního katastru z let 1824 – 1843. Dále je připojen ortofotosnímek ze současnosti, do kterého jsou vyznačeny vybrané hodnotné stavby, dochovaná urbanistická struktura a dochovaná zeleň a vodní prvky. Následují fotografie vybraných prvků pořízené při terénním průzkumu.

U každé z obcí byla posléze přiřazena hodnota škály od 1 do 5, kdy 1 je nejnižší možná hodnota a 5 je nejvyšší možná dosažená hodnota.

Posuzuje se zvlášť každá z následujících hodnot:

- Urbanistická hodnota – zachování zástavby vesnického charakteru, narušení

celku pozdějšími nevhodnými zásahy, včlenění původní podoby obce do pozdější zástavby, zachování veřejných prostor včetně návsi a uliční sítě

- Soudobá architektura – dochování architektonicky cenných staveb
- Krajinářské hodnoty – dochování zeleně, přítomnost historicky cenných stromů, významné stromy, památné stromy, zachovanost vodních toků a úpravy jejich koryta, zachovanost vodních ploch a úpravy jejich břehů.

4. Vývoj Prahy

4. 1. Praha v období před naším letopočtem

Město Praha byla díky vhodným přírodním podmínkám osídlena již v době před 25 tisíci lety v Šáreckém údolí, Liboci a v Bubenči. Koncem 4. století př. n. l. obývali jihozápadní území dnešní Prahy Keltové. Jejich pohřebiště se našla v Ruzyni - Jivinách a v Nových Butovicích.

Ve 4. století př. n. l. se na území dnešní Prahy usadili první zemědělci. (Hrůza, 2003) Stopy po zemědělských sídlech byly nalezeny mimo jiné na Vyšehradě a na Zderaze, ale i v Butovicích, v Ruzyni, na Pankráci nebo v Krči. Byly objeveny důkazy o osídlení z doby kamenné, během níž naším územím procházely lovecké a nomádské kmeny. Stopy byly nalezeny na všech významnějších pražských návrších, včetně Šárky, Vyšehradu, butovického ostrohu nad Prokopským údolím nebo Zlíchově.

Ve starší době bronzové se předpokládá husté osídlení na celém území dnešní Prahy. Jedná se například o místa na Malé Straně, Hradčanech, Novém Městě, ale i o významnou lokalitu v Ře-poryjích a v rámci celého bývalého Jihozápadního Města, ve Vokovicích a v Suchdole. (Hrůza, 1989)

4. 2. Počátek hlavního města

Na konci období stěhování národů v Evropě se na českém území usadili Slované, během 6. století osídlili i pražské území. (Diviš a kol., 1999) V období slovanských kmenů byla centrem jednotlivých společenství hradiště. Mezi nejstarší na českém území patří také největší pražské hradiště Šárka, datující svůj vznik do 7. st. n.l. Jedním z hradišť je i Vyšehrad, který jako jediný přetrval až do současnosti. (Hrůza, 1989) Mezi zaniknuvší hradiště levého břehu Vltavy patří území v dnešních Jinonicích – Vidouli, Stodůlkách, na Malé Ohradě a v Nových Butovicích. (Diviš a kol., 1999)

Ve druhé polovině 9. století dochází k přerušení hlavní evropské východozápadní

cesty vedoucí podél řeky Dunaj. Tímto dostává cesta přes Čechy a tím i přes pražské brody značně na významu. Dochází k přesunu obyvatelstva na návrší Pražského hradu, které je vhodné ke kontrolování brodů vedoucích přes Vltavu. Dle dochovaných písemných pramenů a archeologických prací byl na tomto místě kolem roku 880 založen Pražský hrad. Od této doby může být Praha považována za hlavní město země, kterým zůstala až doposud. (Hrůza, 1989)

4. 3. Praha ve výstavbě

V první polovině 10. století byl na protějším břehu vystavěn hrad Chrasten, později zvaný Vyšehrad. Jeho výstavba měla obranný účel, později se však také stal sídlem českých knížat. Počátek 12. století dal vzniknout tržišti na místě dnešního Staroměstského náměstí.

Na levém břehu Vltavy vznikaly vesnice, např. Nebovidy, Újezd, Obora a Rybáře. Osady vznikaly i na pravém břehu, mezi ně patřil Rybník, Podskalí, Opatovice, Chudobice, Poříčí či Zderaz. V návaznosti na tyto vesnice se stavěly menší církevní stavby. (Diviš a kol., 1999) Přibližně od roku 1171 byl levý a pravý břeh Vltavy spojen kamenným mostem zvaným Juditin. (Palacký, 1983)

V období mezi 9. a začátkem 13. století se mezi Pražským hradem a Vyšehradem vymeziла aglomerace - Staré Město, která svým rozsahem patřila k nejvýznamnějším ve střední Evropě.

Kolem roku 1235 došlo z pověření lokátora Eberharda k osídlení okolí kostela sv. Havla. (Diviš a kol., 1973) Vzniká tím Havelské město, zvané zpočátku Nové Město okolo svatého Havla. Město vyniká kolmým navazováním ulic a náměstí; jedná se zřejmě o princip převzatý z antiky. (Lorenc, 1973) Autonomii si zachovalo do roku 1287, kdy bylo za vlády Václava II. připojeno ke Starému Městu. (Diviš a kol., 1999) V roce 1257 bylo Přemyslem Otakarem II. založeno Menší Město pražské, později zvané Malá Strana. Třetím městem na pražské půdě se staly Hradčany, jejichž založení je přisuzováno purkrabímu Pražského hradu Hynkovi Berkovi z Dubé a klade se do první třetiny 14. století. (Hrůza, 1989)

Již před polovinou 13. století lze doložit existenci řady vsí a vesnic okolo Prahy.

Patří mezi ně Břevnov, Butovice, Hlubočepy, Chuchle, Jinonice, Zlíchov nebo Veleslavín. (Vojtová, Menclová, 1990)

O razantní změny v rámci Prahy se zasloužil Karel IV., který nechal vybudovat Nové Město. To vyrostlo na území, na kterém se již nacházely starší osady (např. Zderaz, Opatovice, Podskalí), které byly pojaty do nových hradeb. (Diviš a kol., 1999) Kostru Nového Města tvořily tři trhy – Dobytčí, Koňský a Senný (dnes Karlovo, Václavské a Senovážné náměstí), jež byly propojeny pravidelnou uliční sítí. (Líbal, 2000) Navržená prostranství i hlavní komunikační tahy se ve srovnání s ostatními evropskými městy své doby dočkaly velkorysých rozměrů. (Kašpar, 2017) Nynější Žitná a Ječná ulice dosahovaly šířky 27 metrů, Jindřišská, Štěpánská a Hybernská 23 metrů. Pro porovnání - nejširší ulice v tehdejší Paříži nedosahovala ani 10 metrů. (Hrůza, 2003)

V letech 1348 - 1350 bylo Nové Město oběstavěno opevněním s věžemi a branami o délce 3,5 km, jež zahrnovalo území o celkové rozloze 360 ha. (Hrůza, 1989)

Roku 1357 byla započata stavba Karlova mostu, který nahradil most Juditin, jenž byl v roce 1342 stržen povodní. (Lorenc, 1973) V letech 1360 – 1362 byla postavena nová část hradeb i na levém břehu Vltavy. (Líbal, 2000) Díky této části hradeb byly Hradčany rozšířeny směrem na jih a byl do nich zahrnut i Strahovský klášter s přílehlými plochami zeleně a vinicemi. (Hrůza, 1989) Celkem zahrnoval pás gotických hradeb území o rozsahu 700 ha a Praha tak řadila k největším evropským městům středověku.

V roce 1367 se Karel IV. pokusil o sjednocení pražských měst, to však trvalo pouze po dobu deseti let. Hradčany, Malá Strana, Staré Město a Nové Město si svou vlastní samosprávu přes mnohé pokusy o sjednocení udržely až do roku 1784. (Vojtová, Menclová, 1990)

Za vlády Karla IV. došlo také k rozmachu vinic. Nechal v okolí Prahy a Karlštejna vysázet vinnou révu z Burgundska a Rakouska. V roce 1358 vydal rozhodnutí o prominutí daní na následujících 12 let každému, kdo na svém pozemku ve vzdálenosti do tří mil od města nechal založit vinici. Roku 1370 vydal panovník nařízení o zákazu dovozu zahraničních vín v období mezi vinobraním a Velikonocemi. V roce 1373 byl zákaz rozšířen na období celého roku. (Lašťovková, 2007)

4. 4. Praha husitská

Praha patřila k významným metropolím středověké Evropy, jež čítala na 50 až 80000 obyvatel. Na jejím území se nacházelo mj. sto kostelů a kaplí, pět kapitul a dvacet šet klášterů. (Hrůza, 1989)

Pražský blahobyt trval do roku 1419, do kterého se datuje začátek husitských válek. (Palacký, 1983) Za doby husitských nepokojů byla vypálena a zničena převážná část Malé Strany. Její obyvatelstvo se posléze přestěhovalo do Starého a Nového Města. Roku 1483 byl přijat politický program, který mimo jiné omezoval královské zásahy do působností městských samospráv a posiloval účel cechů. (Diviš a kol., 1999)

4. 5. Praha renesanční

Renesanční Praha se těšila oblibě významných učenců a umělců své doby, která přispěla k jejímu rozkvětu. Stala se jedním z hlavních center vysoké politiky, vědy a umění. (Diviš a kol., 1999) Roku 1493 vyšla Schedelova kronika, ve které bylo zakresleno první známé zobrazení Prahy. (Diviš a kol., 1999)

Obr. 1: Nejstarší známé vyobrazení Prahy, publikované v Schedelově kronice roku 1493
(Schedel H., 1493: Liber chronicarum. A. Koberger, Norimberk)

Na shromáždění velkých obcí konaném v roce 1518 byla vyhlášena jednota Starého a Nového Města. Ta však měla krátkého trvání, v roce 1528 jejich spojení zaniklo (Diviš a kol., 1999)

Praha byla v roce 1541 stižena do té doby největším požárem. (Palacký, 1983) Ten

zpusťořil polovinu Malé Strany, Hradčany, Pražský hrad a nejstarší archiv v zemi, zemské desky. (Diviš a kol., 1999)

Roku 1545 byly vyhlášeny císařské mandáty o udržování čistoty v ulicích Prahy navazující na propuknuvší morovou epidemii; jejich dodržování se však prosadit nepodařilo. (Diviš a kol., 1999)

4. 6. Barokní Praha

Baroko přineslo vynález palné zbraně a s ním i nové způsoby opevnění měst - roku 1618 bylo zahájeno zesilování pražského středověkého opěvnění za pomoci předsunutých bastionů a terénních úprav. (Diviš a kol., 1999) Zesilování spočívalo i ve výstavbě nových bran, které většinou navazovaly na středověké vstupy do města. Většina středověkých bran zůstala i přes ztrátu funkce zachována na svém místě. (Hrůza, 1989)

4. 7. Praha osvícenská

Za vlády Marie Terezie a Josefa II. byly v duchu osvícenství a reforem zrušeny mnohé kláštery, kostely a kaple, často byly přestavěny na administrativní budovy, nemocnice či kasárna. (Palacký, 1983)

V roce 1770 poprvé proběhlo číslování pražských domů. Do té doby se domy odlišovaly názvy odvozenými od jmen majitelů nebo domovními znameními. (Diviš a kol., 1999)

Roku 1782 vešly v platnost stavební předpisy a požární řád, které se staly předzvěstí pro budoucí asanace provedené v následujícím století. (Hrůza, 2003)

Dvorským dekretem vydaným roku 1784 se rozhodlo o sjednocení pražských měst v jedno město s jedním úřadem. Do čela měšťanského výboru bylo zvoleno 40 členů složených ze zástupců čtyř pražských měst. Měšťanský výbor posléze zvolil 28 magistrátních radů. (Diviš a kol., 1999) V čele pražského magistrátu stál purkmistr a dva vicepurkmistři. (Muzeum hlavního města Prahy, 2000)

Během roku 1805 byly domy v Praze označeny novými popisnými čísly, která jsou platná dodnes. (Diviš a kol., 1999)

Kolem roku 1827 se počet obyvatel zvýšil z původních 74 000 na 105 000, společně s pražskými předměstími dosáhl počet obyvatel na 125 000. (Palacký, 1983)

4. 8. V období národního obrození

Století 18. a 19. bylo ve znamení národního obrození, obdobím probíhající války německého a českého jazyka, demonstrací a reforem. Toto období dalo vzniknout mnohým kulturním institucím, novým muzeím, divadlům i koncertním sálům. Praha se v této době díky připojování okolních obcí, předměstí a vltavských ostrovů i stavitelskému rozkvětu rozvíjela strhující rychlostí. (Diviš a kol., 1999)

Měšťané si na území pražských předměstí budovaly předměstské dvorce, často postavené při někdejších vinicích. Mezi nejznámější patří Hanspaulka, Ořechovka nebo Klamovka. (Laš'ovková, 2007)

Za hradbami Prahy, na území pražských předměstí, byly také zakládány manufaktury a továrny, její okolí bylo příhodnější z důvodu levnější ceny pozemků i jejich nedostatku uvnitř hradeb. (Hrůza, 2003)

V době působení Karla Chotka se začala rozvíjet pražská předměstí, zejména Karlín a Smíchov. (Hrůza, 2003)

V roce 1841 byl pro potřebu spojení města se smíchovským předměstím vybudován řetězový most Františka I., po téměř 500 letech nový most překlenující Vltavu. (Hrůza, 2003) Mezi lety 1841 – 1845 bylo v návaznosti na nový most vystavěno první zpevněné nábřeží v Praze, zvané Františkovo, dnes známé jako Smetanovo nábřeží. (Diviš a kol., 1999)

Revoluční události v roce 1848 přinesly první obecné volby a vznik zastupitelstva. (Muzeum hlavního města Prahy, 2000)

V roce 1874 započalo bourání hradeb bránících dosud v územním rozvoji města. Jako první byla stržena Poříčská brána, která byla postavena pouhých 17 let předtím. (Hrůza, 2003) Bourání hradeb pokračovalo po etapách až do začátku 20. století.

Od roku 1878 spojuje břehy Vltavy most Františka Palackého, při jehož stavbě byla

zbořena část osady Podskalí. (Diviš a kol., 1999) Nábřeží se stala zcela novým městským prostorem, do této doby sloužily vltavské břehy pouze hospodářským stavením a skladům dřeva. (Hrůza, 1989) Na nábřeží mezi Kampou a Palackého mostem začala k roku 1878 vznikat nová zástavba honosných činžovních domů.

Roku 1885 rozhodla zdravotní rada pražské obecní správy o asanaci Josefova a přílehlých částí Starého Města. Došlo k jejich zboření a zastavění v souladu se soudobými zdravotními požadavky. Další asanace proběhla v Josefově, na Starém i Novém Městě na základě asanačního zákona vydaného roku 1893.

Proražením tunelu ve vyšehradské skále se otevřela cesta do Podolí a Braníka, které byly do roku 1905 přístupné pouze pomocí přívozu nebo objížďkou přes Pankrác. (Diviš a kol., 1999)

4. 9. Velká Praha

Po celé 19. století se Praha snažila o spojení města s předměstími, (Hrůza, 2003) která jej však opakovaně odmítala. (Diviš a kol., 1999)

V roce 1851 se k Praze připojila část Josefov, bývalé Židovské město uvnitř Starého Města. Roku 1883 se připojil i Vyšehrad, čímž došlo ke sloučení všech částí historického města. (Hrůza, 2003)

Úspěchem bylo připojení Holešovic-Bubnů k Praze v roce 1884, díky kterým město zvětšilo svou rozlohu o více než 60 % na 1379 hektarů. Roku 1901 byla připojena Libeň s územím 677 hektarů. Tím vzrostl počet pražských obyvatel na 200 000. (Hrůza, 2003) Libeň se stala poslední připojivší se obcí až do období po 1. světové válce. (Diviš a kol., 1999)

V důsledku založení samostatné Československé republiky a zvolení Prahy jako hlavního města se uskutečnilo jednání, které rozhodlo o nutnosti vypracovat generální regulační plán Velké Prahy.

Roku 1920 byla zřízena Státní regulační komise pro Prahu. Komise se zabývala nejen územím Velké Prahy, ale také zájmovým územím zahrnujícím 78 okolních obcí o rozloze 30 800 ha. Celkem se jednalo o území 48 000 ha, které odpovídá zhruba dnešnímu správnímu území Prahy. (Hrůza, 2003)

V lednu roku 1922 vznikla rozšířením o 37 okolních obcí Velká Praha. Roku 1923 byla rozdělena na 19 městských částí, jež byly sdruženy do 13 správních obvodů:

- Praha I – VII: Staré Město, Nové Město, Malá Strana, Hradčany, Josefov, Vyšehrad, Holešovice-Bubny
- Praha VIII: Libeň, Střížkov, Kobylisy, Troja, Bohnice
- Praha IX: Vysočany, Prosek, Hloubětín
- Praha X: Karlín
- Praha XI: Žižkov, Hrdlořezy, Malešice
- Praha XII: Královské Vinohrady
- Praha XIII: Vršovice, Záběhlice, Hostivař, Strašnice
- Praha XIV: Nusle, Michle, Krč
- Praha XV: Podolí, Braník, Hodkovičky
- Praha XVI: Smíchov, Radlice, Hlubočepy, Malá Chuchle
- Praha XVII: Košíře, Motol, Jinonice
- Praha XVIII: Břevnov, Střešovice, Liboc
- Praha XIX: Dejvice, Bubeneč, Sedlec, Vokovice, Veleslavín. (Diviš a kol., 1999)

Hranice obvodů byly navrženy tak, aby se co nejvíce kryly s hranicemi připojených obcí. (Muzeum hlavního města Prahy, 2000) Vznikem Velké Prahy město dosáhlo velikosti o rozloze 17 400 hektarů, počet obyvatel dosáhl na 670 000. (Hrůza, 2003) Regulační plán města byl dokončen roku 1929, avšak proces jeho projednávání a schvalování skončilo nezdarem. Pro část Prahy byl zpracován dílčí regulační plán schválený roku 1930.

V Praze se uplatnila i koncepce zahradního města, (Hrůza, 2003) ve které jsou spojeny výhody venkova a města. (Purdom, 1913)

V meziválečném období se rozrostly také zahrádkářské a nouzové kolonie. (Hrůza, 2003)

5. Poválečná léta

Praha se v poválečných letech potýkala s bytovou tísň, která byla zapříčiněna především absencí výstavby v průběhu 2. světové války. Levným a rychlým řešením krize bylo zahájit výstavbu panelových sídlišť.

Panelová sídliště v Praze nejprve zaplňovala tzv. proluky, (Oberstein, 2009) mezi něž se řadí sídliště Malešice, Červený vrch nebo Petřiny.

V roce 1961 město zřídilo urbanistickou instituci Útvar hlavního architekta, která existovala až do počátku 90. let 20. století. (Hrůza, 2003)

V 60. letech se rozhodlo o výstavbě celých nových sídlištních komplexů na okraji Prahy. (Oberstein, 2009) Tyto sídlištní celky se často rozrůstaly v oblastech s původní venkovskou zástavbou, jako je tomu v Lochkově, Řeporyjích, Slivenci, Stodůlkách, Zličíně apod.

Prvním z velkých sídlištních komplexů bylo Severní Město (Prosek, Ďáblice, Kobylisy, Bohnice) vystavěné v 60. letech. Druhým pak v 70. a 80. letech Jižní Město (Chodov, Háje). Třetím městem vybudovaným na okraji Prahy se stalo Jihozápadní Město (Stodůlky, Lužiny, Velká Ohrada, Nové Butovice, Jinonice a Dívčí hrady), jehož výstavba započala na konci 70. let. (Oberstein, 1980)

V roce 1960 se k Praze připojily Čimice, Ruzyně, části katastrů obcí Dolní Chabry, Ďáblice, Háje, Petrovice, Kunratice, Přední Kopanina, Nebušice, Lysolaje a Holyně. (Lašťovková, 2005) V tomto roce také došlo k rozdělení území Prahy do 10 městských obvodů, které platí dodnes. Je zakotveno v zákoně č. 36/1960 Sb., o územním členění státu v platném znění:

- Praha 1: Nové Město, Malá Strana, Hradčany, Holešovice, Vinohrady
- Praha 2: Vyšehrad, Nové Město, Nusle, Vinohrady
- Praha 3: Malešice, Strašnice, Vinohrady, Vysočany, Žižkov
- Praha 4: Braník, Háje, Chodov, Hodkovičky, Cholupice, Kamýk, Komořany, Krč, Kunratice, Lhotka, Libuš, Modřany, Písnice, Podolí, Šeberov, Točná, Újezd u Průhonic, Michle, Nusle, Vinohrady, Záběhlce
- Praha 5: Smíchov, Hlubočepy, Holyně, Jinonice, Košíře, Lahovice, Lipence, Lochkov, Malá Chuchle, Radlice, Radotín, Řeporyje, Slivenec, Sobín, Stodůlky, Třebonice, Velká Chuchle, Zadní Kopanina, Zbraslav, Zličín, Malá Strana, Motol

- Praha 6: Břevnov, Dejvice, Liboc, Lysolaje, Nebušice, Přední Kopanina, Řepy, Ruzyně, Sedlec, Střešovice, Suchdol, Veleslavín, Vokovice, Bubeneč, Hradčany, Motol, Smíchov
- Praha 7: Bubeneč, Holešovice, Libeň, Troja
- Praha 8: Bohnice, Březiněves, Čimice, Dolní Chabry, Ďáblice, Karlín, Kobylisy, Libeň, Nové Město, Střížkov, Troja, Žižkov
- Praha 9: Běchovice, Čakovice, Černý Most, Dolní Počernice, Hostavice, Kbely, Klánovice, Koloděje, Kyje, Letňany, Miškovice, Prosek, Satalice, Třeboradice, Újezd nad Lesy, Vinoř, Hloubětín, Hrdlořezy, Libeň, Malešice, Střížkov, Vysočany
- Praha 10: Benice, Dolní Měcholupy, Dubeč, Horní Měcholupy, Hostivař, Hájek, Kolovraty, Královice, Křeslice, Lipany, Nedvězí, Petrovice, Pitkovice, Štěrboholy, Uhřetěves, Vršovice, Hloubětín, Hrdlořezy, Malešice, Michle, Strašnice, Vinohrady, Záběhlice.

Roku 1966 byla zahájena výstavba podpovrchové tramvaje. Tu však záhy nahradilo metro, jehož výstavba byla zahájena roku 1967 linkou C a její první stanicí Hlavní nádraží. Postupně byla linka rozšiřována a roku 1978 byl zahájen provoz prvního úseku linky A a roku 1985 provoz části linky B. Postupně byly a do dnešní doby jsou linky dále rozšiřovány. (Rejda)

Roku 1968 se k Praze připojily obce: Háje, Chodov, Kunratice, Libuš, Modřany, Lahovice, Velká Chuchle, Řepy, Nebušice, Lysolaje, Suchdol, Dolní Chabry, Dolní Měcholupy, Ďáblice, Letňany, Čakovice, Kbely, Kyje, Horní Měcholupy, Petrovice a Štěrboholy. (Lašťovková, 2005)

K roku 1974 dochází k dalšímu rozšiřování Prahy, ke které se připojuje těchto 30 obcí: Cholutice, Písnice, Šeberov, Újezd u Průhonic, Lipence, Lochkov, Radotín, Řeporyje, Slivenec, Stodůlky, Třebonice, Zbraslav, Zličín, Přední Kopanina, Březiněves, Běchovice, Dolní Počernice, Klánovice, Koloděje, Satalice, Újezd nad Lesy, Vinoř, Benice, Dubeč, Kolovraty, Královice, Křeslice, Nedvězí a Kolovraty. Celková rozloha připojených obcí činila 19 936 ha a počet obyvatel vzrostl o více než 60 000 osob. Připojením těchto obcí se území Prahy zvětšilo na 49 688 ha.

5. 1. Hlavní město České republiky

V roce 1990 národní rada schválila zákon o hlavním městě Praze, který decentralizoval městskou správu a jednotlivým městským obvodům a městským částem předal značné pravomoci. Praha zůstala rozdělena na 10 obvodů pro výkon státní správy v přenesené působnosti. Vedle nich však vzniklo 56 samosprávných městských částí, jimiž se staly dosavadní obvody i obce. Na nejvyšších postech stálo volené zastupitelstvo v čele s primátorem a radou. Správními orgány městských obvodů a částí se stala volená obvodní a místní zastupitelstva v čele s radami a starosty.

Dle sčítání lidu, domů a bytů konaném v témže roce se na území Prahy vyskytovalo přes 1 214 000 obyvatel, 83 267 domů s 516 293 byty, průměrná hustota osídlení činila 242 obyvatel na km².

K 1. 1. 1993 byla vyhlášena samostatná Česká republika a Praha se stala jejím hlavním městem.

V roce 1994 byl zřízen Útvar rozvoje hlavního města Prahy, který nahradil Útvar hlavního architekta města. Jeho úkolem se stalo vytváření urbanistických koncepcí a zpracování nového územního plánu. Proces rozhodování, schvalování a povolování přešly na Magistrát hlavního města Prahy.

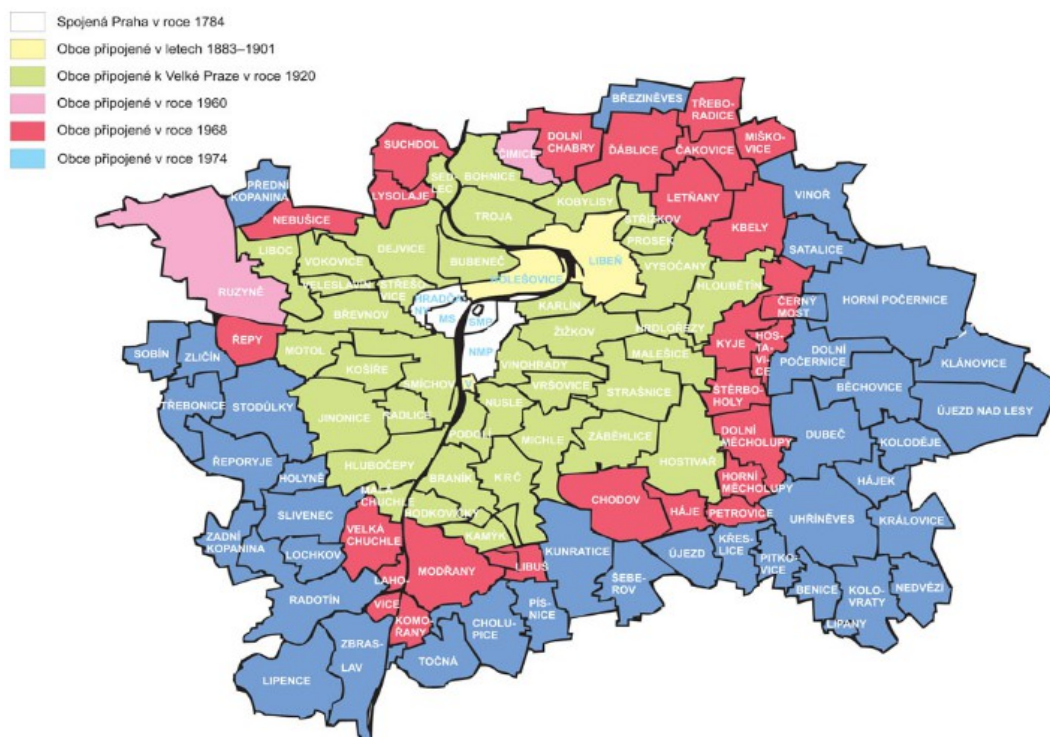
V roce 1994 a 1995 proběhly změny v rozdělení a přejmenování městských částí. Došlo k úpravě hranic a území mezi částmi Praha 6 a Praha-Řepy, některým městským částem byl změněn název – Praha-Jižní Město (Praha 11), Praha-Modřany (Praha 12), Praha-Jihozápadní Město (Praha 13). Dále byly založeny dvě nové městské části – Praha 14 (Kyje, Černý Most, část Hloubětína) a Praha 15 (Horní Měcholupy a Hostivař). (Diviš a kol., 1999)

Roku 2000 vešla v platnost Obecně závazná vyhláška č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy. Vyhláška v platném znění dnes udává území městských částí města Prahy. Území městských částí je tvořeno těmito katastrálními územími (celými či jejich částmi):

- Praha 1: Josefov, Hradčany, Staré Město, Malá Strana, Nové Město, Holešovice, Vinohrady
- Praha 2: Vinohrady, Vyšehrad, Nové Město, Nusle
- Praha 3: Žižkov, Vinohrady, Vysočany, Strašnice

- Praha 4: Lhotka, Hodkovičky, Braník, Krč, Michle, Podolí, Záběhllice, Nusle, Vinohrady
- Praha 5: Hlubočepy, Jinonice, Radlice, Košíře, Smíchov, Motol, Břevnov, Malá Strana
- Praha 6: Ruzyně, Liboc, Břevnov, Veleslavín, Vokovice, Dejvice, Sedlec, Střešovice, Bubeneč, Hradčany
- Praha 7: Bubeneč, Holešovice, Libeň
- Praha 8: Troja, Libeň, Karlín, Nové Město, Kobylisy, Bohnice, Čimice, Střížkov, Žižkov
- Praha 9: Vysočany, Libeň, Prosek, Střížkov, Hrdlořezy, Hloubětín, Malešice
- Praha 10: Vršovice, Vinohrady, Strašnice, Malešice, Hrdlořezy, Hloubětín, Záběhllice, Michle, Žižkov.
- Praha 11: Chodov, Háje
- Praha 12: Modřany, Komořany, Točná, Cholupice, Kamýk
- Praha 13: Stodůlky, Třebonice, Jinonice, Řeporyje
- Praha 14: Kyje, Hostavice, Černý most, Hloubětín
- Praha 15: Horní Měcholupy, Hostivař
- Praha – Benice
- Praha – Běchovice
- Praha – Březiněvec
- Praha – Čakovice
- Praha – Dolní Chabry
- Praha – Dolní Měcholupy
- Praha – Dolní Počernice
- Praha – Dubeč
- Praha – Ďáblice
- Praha 19: Kbely
- Praha 20: Horní Počernice
- Praha – Klánovice
- Praha – Koloděje
- Praha - Kolovraty: Kolovraty, Lipany
- Praha – Královice

- Praha – Křeslice
- Praha – Kunratice: Kunratice, Šeberov
- Praha 18: Letňany
- Praha – Libuš: Libuš, Písnice
- Praha – Lipence
- Praha – Lochkov
- Praha – Lysolaje
- Praha – Nebušice
- Praha – Nedvězí
- Praha – Petrovice
- Praha – Přední Kopanina
- Praha 16: Radotín
- Praha - Řeporyje: Řeporyje, Stodůlky, Třebonice, Zadní Kopanina
- Praha 17: Řepy
- Praha – Satalice
- Praha – Slivenec: Slivenec a Holyně
- Praha – Suchdol: Suchdol a Sedlec
- Praha – Šeberov: Šeberov, Kunratice
- Praha – Štěrboholy
- Praha – Troja
- Praha 22: Uhříněves, Hájek, Pitkovice
- Praha – Újezd: Újezd u Průhonic
- Praha 21: Újezd nad Lesy
- Praha – Velká Chuchle: Velká Chuchle, Malá Chuchle
- Praha – Vinoř
- Praha – Zbraslav: Zbraslav Lahovice
- Praha – Zličín: Zličín, Sobín, Třebonice.

Obr. 2: Vývoj správního členění Prahy (Lašťovková, 2005)

6. Ochrana sídel

Památkově chráněná sídla, tedy památkové rezervace a zóny, představují jednu z nejcennější složek památkového bohatství. Dle charakteru zástavby se rezervace a zóny dělí na městské a vesnické.

V České republice se nachází celkem 40 městských památkových rezervací a 209 městských památkových zón. Vesnických památkových rezervací je v České republice 61, vesnických památkových zón je vyhlášeno 164.

Prohlášením území za památkovou rezervaci či zónu je možné usměrňovat v sídlech stavební aktivity tak, aby byly povinně konzultovány úpravy nejen dochovaných kulturních památek zapsaných na Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek, ale aby se na sídlo pohlíželo jako na celek. Případné úpravy mají směřovat k potvrzení charakteru sídla či nápravě dřívějších nevhodných úprav staveb a veřejných prostranství. (Kuča, Kučová, 2000)

6. 1. Památková rezervace

Památková rezervace je dle § 5 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění (dále jen zákon o památkové péči) území, jehož charakter a prostředí určuje prostor nemovitých kulturních památek či archeologických nálezů.

Rozlišují se městské památkové rezervace a vesnické památkové rezervace, dále existují technické památkové rezervace a archeologické památkové rezervace. Jedná se o vyšší kategorii ochrany památkově chráněného území. V rámci chráněného území se obvykle vyskytuje homogenní zástavba bez výrazných novodobých rušivých zásahů. Jednotlivé stavby mají dochovány svůj původní objem včetně tvaru střechy a průčelí domu, zachovalá okna a dveře, vnitřní dispozici a prvky interiéru. (Kuča, Kučová, 2000)

Pražská městská rezervace je vyhlášena v historické části Prahy, kam spadá katastrální území Starého Města s Josefovem, Malé Strany, Hradčan s Pražským hradem, Nového Města s Vyšehradem a části přilehlých katastrálních území.

Na území hlavního města se nacházejí pouze dvě vesnické památkové rezervace, obě na levém břehu Vltavy. Jedná se o Ruzyni a Stodůlky. (Odbor památkové péče, 2017)

6. 2. Památková zóna

Památková zóna je podle § 6 zákona o památkové péči území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty. Jedná se o novější kategorii památkově chráněného území. Sídlo chráněné titulem památková zóna vykazuje velmi dobře zachovanou půdorysnou a hmotovou strukturu, ale má menší podíl architektonicky intaktních dochovaných staveb. Lze chránit také sídlo, ve kterém není evidována žádná památka na Ústředním kulturním seznamu nemovitých památek. (Kuča, Kučová, 2000)

V Praze se nachází celkem 11 městských památkových zón: Vinohrady, Žižkov, Vršovice; Nusle; Barrandov; Smíchov; Baba; Dejvice, Bubeneč; horní Holešovice; vilová kolonie Ořechovka; Staré Střešovice; Tejnka; Karlín; Zbraslav.

Na území hlavního města se nachází také celkem 7 vesnických památkových zón: osada Bud'ánka, Střešovičky, osada Rybáře, Staré Bohnice, Staré Ďáblice, Královice, Stará Hostivař. (Odbor památkové péče, 2017)

6. 3. Historická jádra bývalých obcí

V Územně analytických podkladech hlavního města Prahy se nově v hodnotách území objevil jev „Historická jádra původních obcí“. Cílem jejich vymezení je chránit v daném území urbanistické hodnoty, zejména charakter zástavby a převažující výškové hladiny a typické tvary střech. Na území hlavního města se jich nachází celkem 90: Aloisov, Benice, Běchovice, Braník, Březiněves, Bud'ánka, Butovice, Ctěnice, Čakovice, Dolní Chabry, Dolní Měcholupy, Dolní Počernice, Dubeč, Dubeček, Ďáblice, Hájek u Uhříněvsi, Hloubětín, Hlubočepy, Hodkovičky, Holyně, Horní Počernice – Čertousy, Hostavice, Hostivař, Hrdlořezy, Hrnčiče, Chaby, Cholupice, Chvaly, Jinonice, Kbely, Klukovice, Koloděje, Kolovraty, Královice, Křeslice, Kunratice, Kyje, Liboc, Libuš, Lipany u Kolovrat, Lipence, Lochkov, Lysolaje, Malá Chuchle, Malešice, Michle, Miškovice, Nebušice, Nedvězí u Říčán, Netluky, Paběnice, Petrovice, Písnice, Pitkovice, Pitkovičky, Podhoří, Práče, Prosek, Přední Kopanina, Ruzyně, Rybáře, Řeporyje, Řepy, Satalice, Sedlec, Slivenec, Sobín, Staré Bohnice, Stodůlky, Suchdol, Suchdol – kaplička, Svěprávice, Šeberov, Točná, Troja, Třebonice, Třeboradice, U Markéty, Uhříněves, Újezd nad Lesy, Újezd u Průhonic, Veleslavin, Vinoř, Vokovice, Xaverov, Záběhlice, Zadní Kopanina, Zličín, Zmrzlík. (IPR Praha, 2017) (viz Příloha)

6. 4. Urbanistické hodnoty a jejich ochrana

Kromě ochrany a péče o jednotlivé objekty směřuje obor památkové péče i k ucelenému nahlížení na dochované území. Územní památková ochrana se vztahuje na veškeré objekty a plochy, které se v chráněném území nachází. Jedním z hlavních

cílů péče o památkově chráněná území je zachování jedinečné urbanistické struktury sídla, která je často nejstarším dokladem jeho existence. Zahrnuje kompozici prostorů, jejich orientaci, tvar, gradaci, hierarchizaci aj.

Základem půdorysné struktury sídla jsou ulice, náměstí či náves. Důležitá je také půdorysná skladba zástavby – parcelace, umístění objektů na pozemku, stavební čára. Sleduje se také hmotová skladba zástavby, která zahrnuje počet podlaží, výšku domu a tvar, sklon a orientaci střech. Patří sem i dominanty, které jsou pro každé sídlo charakteristické a umožňují jeho identifikaci.

Urbanistické hodnoty sídla a nezákladnější urbanistické regulativy je žádoucí zařadit do závazné části územně plánovací dokumentace, čímž se stanou závazné pro rozhodování v dané obci. (Kuča, Kučová, 2000)

6. 5. Původní architektura a architektonické památky a jejich ochrana

Historické stavby v památkově chráněných územích jsou objekty památkově chráněné – kulturní památky či národní kulturní památky, objekty k památkové ochraně navržené a uvažované a objekty, které dotvářejí výraz sídla, ale k samostatné ochraně se neuvažují. U kulturních a národních kulturních památek se jedná spíše o konzervaci současného stavu, popř. jeho rekonstrukci do původní podoby objektu.

Součástí historických jader vesnických a městských sídel jsou často díla drobné (sakrální) architektury či sochy, pomníky, památníky aj.

Součástí stavby je i její oplocení, který je důležitý zejména u vesnických sídel. Jedná se o nedílnou součást architektonického výrazu usedlosti. Důležité je zachování původního oplocení, jeho oprava nebo volba historické formy. (Kuča, Kučová, 2000)

6. 6. Zeleň a vodní prvky v sídlech

Mnohdy se v obcích nacházejí i velmi staré vzrostlé stromy, ty mimořádně významné lze dle § 46 zákona. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění prohlásit za památné stromy.

Významným prvkem v urbanistické a krajinné kompozici jsou stromořadí, která byla vysazována zejména v období baroka. Ta však byla vysazována převážně v návaznosti na zámecká sídla a sakrální stavby. Do měst a vesnic se tento prvek dostal s tereziánskými a josefínskými reformami a jako součást budování nových cest, v této době byly vysazovány především topoly.

V období klasicismu bývala zeleň využívána ke „schování“ nežádoucí stavby, například postavené v barokní architektuře. Mezi usedlostmi byly také vysazovány tzv. protipožární stromy, které zabraňovaly šíření jisker z objektu postihnutého požárem na sousední objekty. Některé stromy (především topoly a duby) také simulovaly funkci hromosvodu. Stromy s hustou korunou plnily funkci jednoduchého přístřešku, především před kovárnou či hostincem.

V druhé polovině 19. století a první třetině 20. století se zeleň začala cílevědomě a kompozičně uplatňovat i přímo v sídlech, jejich funkce se změnila z tržního a zemědělského využití na odpočinkové. Byla zřizována stromořadí v sídelních ulicích, ozeleňována náměstí i návsi, v blízkosti intravilánu se uplatňovaly ovocné zahrady. Nežádoucí je však přílišné množství zeleně na náměstích a návších, kdy tato veřejná prostranství již nemohou zcela plnit svou funkci.

Vodní toky a plochy mají pro obraz sídla velký význam a jsou proto i významným předmětem zájmu památkové péče sídel. V zájmu památkové péče je tyto prvky zachovat. V případě zaniklých vodních ploch je žádoucí jejich obnova, především pak jedná-li se o návesní rybníčky. Případně lze plochu využít k vybudování parku či jiných ploch zeleně. Důležité je také věnovat pozornost podobě zábradlí ohraničujícímu vodní toky a plochy. Za tradiční způsob oplocení lze považovat kamenné patníky propojené jedním či dvěma kovovými pruty.

Nežádoucím je podpovrchové zkanalizování vodních toků. U těch toků, u kterých zkanalizování již proběhlo, je vhodné je obnovit opět do povrchové podoby.

Necitlivě napřímené toky je žádoucí upravit do přirozenější podoby koryta. Návesní rybníky, které byly vybetonovány, je vhodné v budoucnu obnovit v jejich nezpevněné podobě. (Kuča, Kučová, 2000)

7. BUĎÁNKA

Urbanistická struktura		
Soudobá architektura		

Buďánka spadájí do správního obvodu Prahy 5. Dle vyhlášky č. 15/1991 o prohlášení částí území hlavního města Prahy za památkové zóny a o určení podmínek jejich ochrany, v platném znění jsou Buďánka vedena jako vesnická památková zóna.

Buďánka vznikla jako dělnická osada na počátku 19. století. Na skalnatém ostrohu u viniční usedlosti Zámečnice si drobní řemeslníci, dělníci z místní cihelny a lomu a zřejmě i zaměstnanci usedlosti postupně postavili dvacet domků. Domy mají kamenný základ, materiálem jim zřejmě posloužil materiál z lomu. Typickým prvkem jsou pro Buďánka mnohá schodiště, malé zahrádky, kůlny a přístavky.

V osadě se nacházel také mlýn poháněný Motolským potokem.

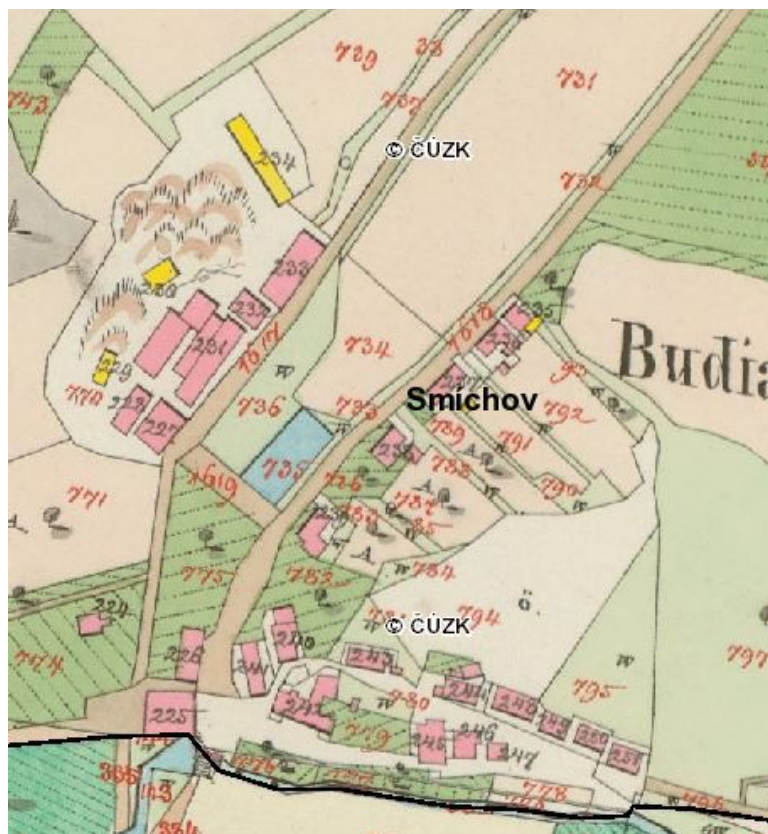
Od sedmdesátých let minulého století bydleli v Buďánkách také umělci a disidenti.

V průběhu osmdesátých let 20. století začal odbor výstavby hl. Města Prahy domy vykupovat a osada měla být zbourána. Po roce 1989 bylo rozhodnuto o zachování osady a jak je výše zmíněno, byla prohlášena za vesnickou památkovou zónu. Původním majitelům však pozemky nebyly navraceny a domy tak zchátraly. (Přátelé Buďánek, z. s.)

Od roku 2012 probíhá obnova osady pod názvem Buďánka pro Prahu – Projekt obnovy památkové zóny. Domy postupně dostávají střechy a jsou tak chráněny proti klimatickým jevům.

Domy v osadě jsou povětšinou neobyvatelné, Pouze jeden z původních domů je oficiálně obydlen (a). Další objekty zůstávají neobydlené (b, c).

Částečně dochovaná je ulice U Zámečnice (A).

Obr. 3: Budňanka na císařském povinném otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 4: Letecký snímek zachycuje v dolní části fotografie stav domů v osadě k roku 2012. (mapy.cz)

Obr. 5: Detail leteckého snímku zachycující stav osady v roce 2012. Většina objektů (b) dostala novou střechu, aby se zamezilo další devastaci přírodními podmínkami. V prostřední části snímku se nachází dům, který jako jediný zůstal z osady nevykopen a je i nadále obydlen. (a) (mapy.cz)

Obr. 6: Domům v osadě jsou opatřovány nové střechy. Na fotografii objekt b. V levé části jedno z typických schodišť a pod ním sklep. V pozadí zástavba Smíchova. (fotografie vlastní)

Obr. 7: Zchátralé domy dostávají postupně nové střechy. (c) (fotografie vlastní)

Obr. 8 a 9: Fotografie zachycují pro Budřánka typická schodiště. (fotografie vlastní)

8. BUTOVICE

Soudobá architektura	■	■	■	■
Urbanistická struktura	■	■	■	
Krajinářské hodnoty	■			

V současné době dle Obecně závazné vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy, v platném znění spadá historická část obce Butovice pod správní obvod Prahy 5. Její název je odvozen od vlastního jména Buta.

První písemně doložená zmínka o Butovicích pochází z roku 1088 v zakládací listině vyšehradské kapituly: „*dvě popluží s čišníky Lubošem, Beníkem a Čajkou v Jinonicích a jedno popluží s čišníkem Miloněm v Butovicích s rolí Kolovou.*“. Tato zmínka již naznačuje úzkou spojitost se sousední obcí zvanou Jinonice. (Broncová, 2006) V roce 1849 byly obě vesnice sloučeny v jednu pod názvem Jinonice. Ačkoli byly Butovice větší, v Jinonicích měla schwarzenberská vrchnost své sídlo. (Ryska, 2014)

V Butovicích zůstala zachovaná velká část historického jádra obce.

Z architektonicky cenných usedlostí se jedná například o usedlost č. p. 33 (dnes 18) (a) nebo usedlost č. p. 64 (dnes 226) (b). Další usedlostí je č. p. 27 (dnes 17) (c), na jihu obce stavení č. p. 76 (dnes 39) (d).

Zachována zůstala i uliční síť. Ulice Butovická (A) propojuje Butovice s Jinonicemi. Na ni navazuje Stodůlecká ulice (B) vedoucí okolo návesního rybníka. Pod Vavřincem (C) a Ohradská (D) vedou k zachovalé butovické zástavbě.

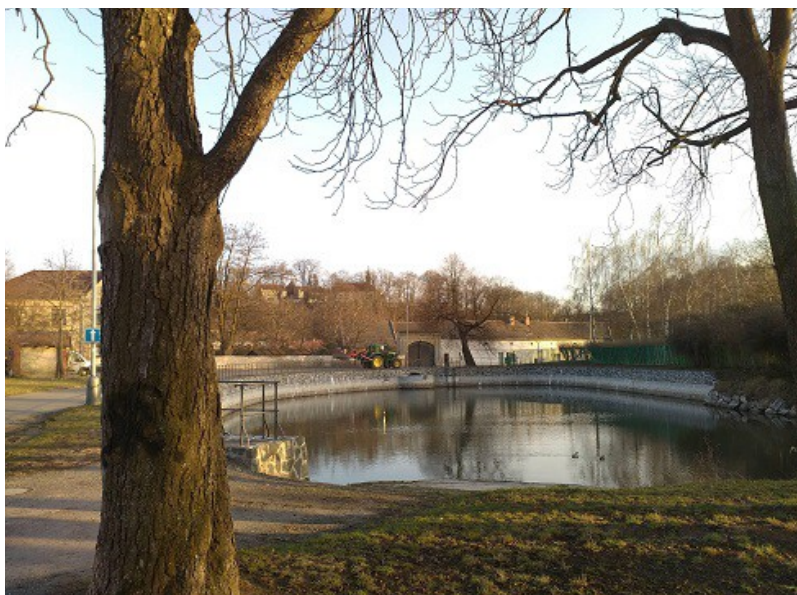
Zachován je nadále i Místní rybník (1), dnes vedený pod názvem Butovický. Rybník sloužil k chovu ryb a vodní drůbeže, plavení koní a jako požární nádrž. Původně byl větší a zasahoval do míst, kde je nyní park. V průběhu 20. století byla tato část zasypána a jeho břehy zpevněny kamennými zdmi.

Obr. 10: Butovice na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 11: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B, C, D), nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c, d) a krajinářské hodnoty (1). (ÚRM)

Obr. 12: Pohled na Butovický rybník (1), uprostřed fotografie stavení č. p. 64 (b). (fotografie vlastní)

Obr. 13: Pohled do Stodůlecké ulice (B). (fotografie vlastní)

Obr. 14: Dům č.p. 39 v ulici Pod Vavřincem (d). (fotografie vlastní)

9. HLUBOČEPTY

Urbanistická struktura	■	■	■	■	■
Soudobá architektura	■	■	■	■	
Krajinářské hodnoty	■				

Hlubočepy (dříve také Hlubočerpy) se nacházejí v jižní části Smíchova a dle Obecně závazné vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy, v platném znění spadají pod správní obvod Prahy 5.

První písemně doložená zmínka o Hlubočepích se objevuje roku 1275, kdy náležela z části Vyšehradské kapitule a z části strahovskému klášteru.

Název obce je zřejmě odvozen od potřeby čerpat zde (zřejmě pitnou) vodu z veliké hloubky. (Hansl, 1899)

V roce 1890 zde v pouhých 162 domech bydlelo přes 3000 obyvatel, v roce 1910 ve 180 domech dokonce 4000 obyvatel.

V roce 1922 byly jako součást Smíchova připojeny k Velké Praze. (Ryska, 2014)

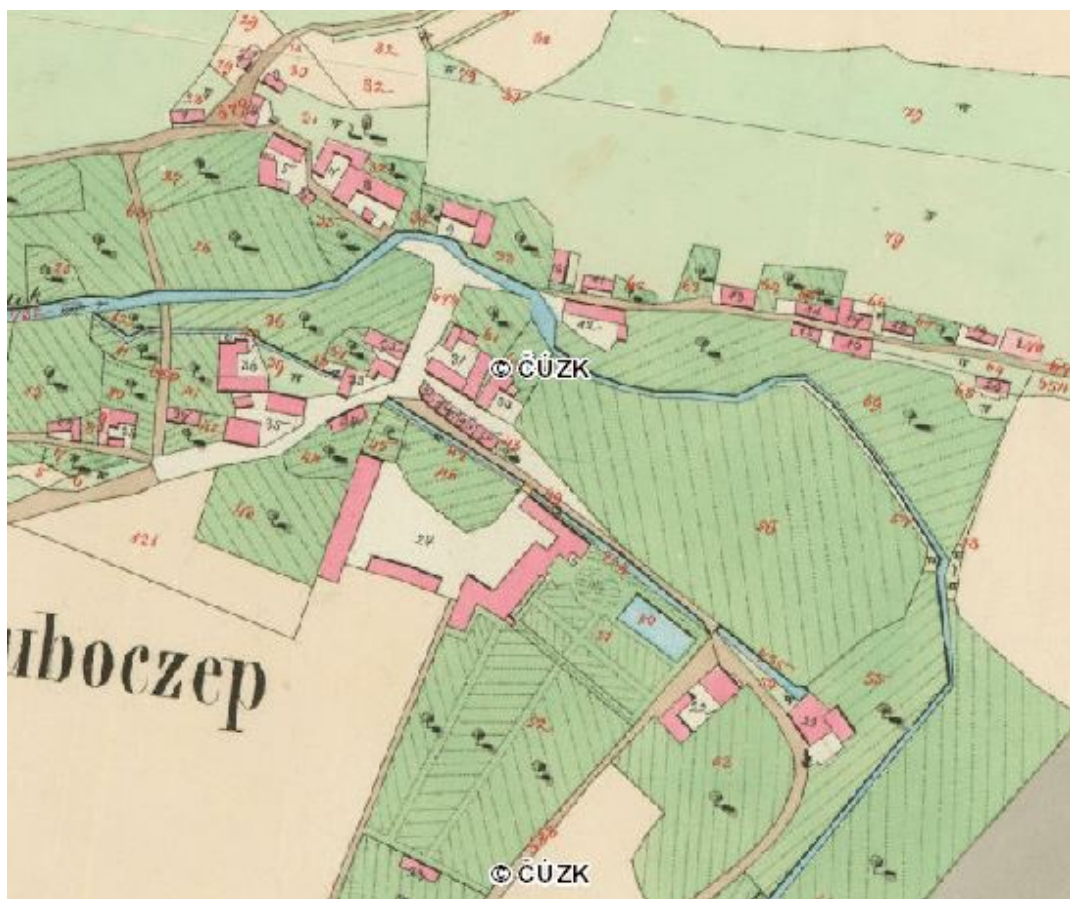
Tzv. Raudnitzův dům č. p. 2 (a - na mapě stabilního katastru na místě objektu č. p. 22) je pozdně klasicistní venkovské sídlo z poloviny 19. století. Jedná se o jednopatrový obytný objekt s půdorysem písmene E.

Hansfalkovský dvůr č. p. 4 (b) vznikl na místě někdejší tvrze pocházející z 16. století. Současnou podobu ovlivily převážně úpravy provedené kolem poloviny 19. století.

Pískovcová socha sv. Jana Nepomuckého (c) z roku 1801 je dnes umístěna na soukromém pozemku na fasádě domu č. p. 7. Od roku 1958 je socha památkově chráněna. (Národní památkový ústav, 2017)

Dochovány jsou i menší venkovské usedlosti, které podtrhují venkovský ráz obce – např. č. p. 8 (dnes 2) (d).

Jižní částí Hlubočep prochází ulice Hlubočepská (A), na kterou se ze severu připojuje ulice Pod Žvahovem (B), obsluhující zástavbu pod skalními útesy. Ze západu se napojuje ulice Ke hřbitovu (C), která obec spojuje s přilehlým hřbitovem. Skrz obci protéká Dalejský potok (1).

Obr. 15: Hluboczepe na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842.(ÚRM)

Obr. 16: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B, C), nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c, d) a krajinářské hodnoty (1). (ÚRM)

Obr. 17: Původní zástavba Hlubočep se nachází pod skalními útesy. Na snímku usedlost č. p. 8 (dnes 2) (d). (fotografie vlastní)

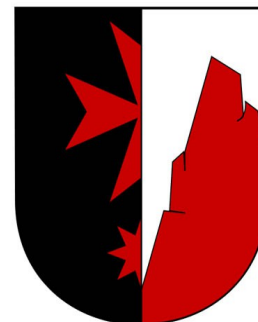
Obr. 18: Socha sv. Jana Nepomuckého (c) na fasádě domu č. p. 7. (fotografie vlastní)

Obr. 19: Tzv. Raudnitzův dům č. p. 2/33 (a). Jedná se o klasicistní venkovské sídlo o půdorysu ve tvaru písmene E. (zdroj vlastní)

10. HOLYNĚ

Urbanistická struktura	■	■	■
Soudobá architektura	■	■	■
Krajinářské hodnoty	■	■	

Holyně (Holiň) se nachází v jihozápadní části Prahy. Dnes je součástí městské části Praha-Slivenec a spadá dle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy pod správní obvod Prahy 5.

První zmínka o Holyni se nachází v zakládací listině vyšehradské kapituly z roku 1088.

V roce 1843 se v Holyni nacházelo 30 domů, v nichž žilo 186 obyvatel. V roce 1849 se obec sloučila s obcí Slivenec, Holyně si i nadále ponechala své vlastní zastupitelstvo. V roce 1936 byly obce opět odloučeny, Holyně měla v této době 429 obyvatel. V roce 1974 byla Holyně spolu se Slivencem pod názvem Slivenec připojena k hlavnímu městu. (Broncová, 2009)

Novorománská kaple sv. Jana Křtitele (a) na holyňské návsi byla postavena roku 1861 a od roku 1958 je chráněna jako kulturní památka.

V Holyni se nacházejí také dvě usedlosti se zachovalými branami – č. p. 2 (b) a č. p. 8 (c).

Vesnicí na jihu prochází ulice U Náhonu (A).

Na návsi (dnes náměstí Pod Lípou) (B) se nachází stromořadí (1) chráněné státem a lípa (2) vysazená u památníku padlých z 2. světové války zřejmě při příležitosti položení památníku.

Obr. 20: Holyně na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 21: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B), nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c) a krajinářské hodnoty (1, 2). (ÚRM)

Obr. 22: Kaple sv. Jana Křtitele (a) byla postavena roku 1861. (fotografie vlastní)

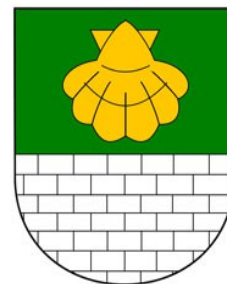
Obr. 23: Stavení č. p. 2 (b), na jehož štítu je letopočet 1877, se zachovalou branou. (fotografie vlastní)

Obr. 24: Usedlost č. p. 70 (dnes 1) (c) se zachovalou branou. (fotografie vlastní)

11. CHABY

Urbanistická struktura	■	■	■	■
Soudobá architektura	■	■	■	
Krajinářské hodnoty	■	■	■	■

Chaby nacházející se na západě Prahy spadají pod obec Třebonice a podle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy do správního obvodu Prahy 13.

První písemná zmínka o Chabech se objevuje v roce 1371, kdy ji poslední manželka Karla IV. Alžběta Pomořanská darovala k záduší krteňského kostela. Roku 1864 byla z obcí Třebonice, Chaby a Zličín vytvořena místní obec Zličín, která byla v roce 1891 rozdělena na obec Třebonice s osadou Chaby a na obec Zličín. (Broncová, 2006)

V Chabech se nachází dochovaný zemědělský dvůr č. p. 1 (a) se zachovaným středověkým a renesančním jádrem. V roce 1992 byl Ministerstvem kultury vyhlášen za kulturní památku. (Národní památkový ústav, 2017) Dalšími domy vyobrazenými na mapě stabilního katastru jsou stavení č. p. 3 (dnes 169) (b) a č. p. 5 (dnes 110) (c). Na soukromé zahradě se nachází rodová lípa (1), která je nejstarší lípou na území Prahy. (AOPK, 2017) V severní části osady se nachází státem chráněné stromořadí (2) lípy malolisté. Patrný je i jižněji umístěný rybníček (3), který byl v době terénního průzkumu v létě 2016 vypuštěn.

Dochovala se původní cestní síť – na severu se nachází ulice dnes pod názvem K Chabům (A), cesty B a C jsou stezky pro pěší.

Obr. 25: Chaby na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 26: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B, C), nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c) a krajinářské hodnoty (1, 2, 3). (ÚRM)

Obr. 27: Pohled z ulice
K Chabům na stavení
č. p. 3 (b) (uprostřed)
a stavení č. p. 5 (c)
(na fotografii vpravo).
(fotografie vlastní)

Obr. 28: Státem
chráněné stromořadí
(2) situované v severní
části osady Chaby.
(fotografie vlastní)

Obr. 29:
Stavení
č. p. 1. (a)
(fotografie vlastní)

12. JINONICE

Urbanistická struktura	■	■	■	■
Soudobá architektura	■	■	■	■
Krajinářské hodnoty	■	■	■	

Jinonice se nacházejí na jihozápadě Prahy. V současné době spadají dle Obecně závazné vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy, v platném znění pod správní obvod Prahy 5.

První písemná zmínka o Jinonicích pochází stejně jako u Butovic ze zakládací listiny vyšehradské kapituly z roku 1088. (Broncová. 2006)

K Jinonicím byla roku 1849 připojena sousední obec Butovice, název jim byl ponechán podle sídla schwarzenberské vrchnosti v Jinonicích.

V Jinonicích se nacházejí dva zachovalé rybníky – Panský (1) a Jinonický (2). (Ryska, 2014)

Důležitou součástí jinonické historické obce je areál zámku (a), který Schwarzenberkové postavili po zakoupení jinonického panství v 17. století na místě tvrze zpustošené v době třicetileté války. Objekt byl několikrát přestavěn, jeho současná klasicistní podoba pochází ze začátku 19. století.

Velmi hodnotné domy se nacházejí na mapě pod popisnými čísly 10 a 11. Dům č. p. 10 (dnes 33) (b) je raně klasicistní usedlost z konce 18. století, uvnitř je dochovaný trámový strop a klenby.

Dům č. p. 11 (dnes 35) (c) je statek z konce 18. století. Je postaven v raně klasicistní architektuře s dochovanými klenbami v interiéru.

Raně klasicistní dům č. p. 18, (dnes 7) (d), byl postaven roku 1791.

Zachována je výborně i uliční síť – ulice Řeporyjská, přecházející v Karlštejnskou (A), protínající náves obce. Další ulicí je Butovická (B), která spojuje obci s Butovicemi.

Dále ulice Na Vidouli, (C) která spojuje Jinonice s Košřemi.

A ulice U Jinonického rybníčka (D) obepíná náves a hodnotně zachovalé historické domy.

Obr. 30: Jinočovice na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 31: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B, C), nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c) a krajinářské hodnoty (1, 2). (ÚRM)

Obr. 32: Jinonický zámek (a), jehož areál dnes chátrá. (fotografie vlastní)

Obr. 33: Raně klasi-
cistní dům 7/1
(d) postavený roku
1791, vlevo Míst-
ní rybník, dnes
Jinonický.
(fotografie vlastní)

Obr. 34: Jinonický rybník. (1)
(fotografie vlastní)

Obr. 35: Klasicistní
domy č. p. 10 (b) (vlevo)
a č. p. 11 (c) (vpravo).
(fotografie vlastní)

13. KLUKOVICE

Urbanistická struktura	■	■	■
Soudobá architektura	■	■	■
Krajinářské hodnoty	■		

Klukovice se nacházejí na jihu Prahy, v bezprostřední blízkosti Vltavy. Od roku 1850 jsou zařazeny pod Hlubočepy, spadají dnes tedy podle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy pod správní obvod Prahy 5.

První zmínka o dvoru v Klukovicích pochází z roku 1342. Název je zřejmě odvozen od jména majitele.

Na konci 19. století měla ves 21 domů a 130 obyvatel. Jako součást Hlubočep byly v roce 1922 připojeny k Velké Praze. Zajímavostí je, že názvy klukovických ulic byly zavedeny až v roce 1988, dodnes domy mají pouze popisná čísla, orientační chybí. (Ryska, 2014)

Horův vodní mlýn č. p. 42 (dnes 301) (a) představuje nejcennější památku v Klukovicích. Jedná se o původně renesanční mlýn založený roku 1588. V 17. století byl barokně upraven, další úpravy proběhly v 19. století. V současnosti je objekt v dezo-látním stavu.

V Klukovicích se nachází také památkově chráněný vesnický dům č. p. 302 (dnes 45) (b).

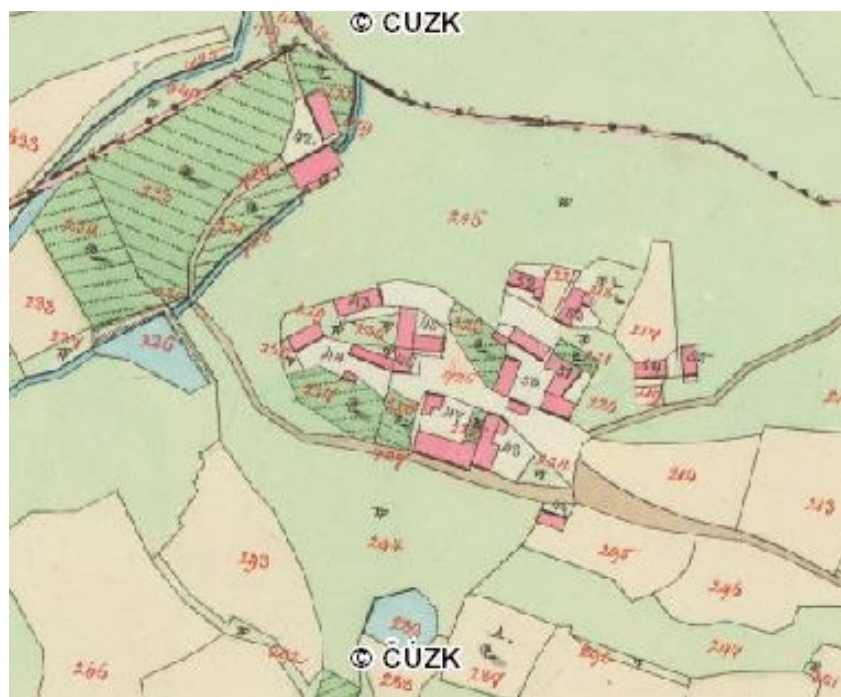
V jeho místech původně stával středověký dvorec, který později prošel renesanční a barokní úpravou. Současný vzhled domu pochází z roku 1879, v jeho jádru se nachází starší konstrukce. (Národní památkový ústav, 2017)

Dům č. p. 304 (c) má dochované klasicistní jádro z konce 18. století a bránu pocházející z téhož období.

Usedlost č. p. 51 (dnes 308) (d) ukrývá starý zemanovský dvůr. (Ryska, 2014)

Dostupnost obce zajišťuje ulice Do Klukovic (A). Stavení na západě obce s návší propojuje ulice Bublavská (B) a Dasnická (C).

Kolem obce protéká potok (1).

Obr. 36: Klukovice na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 37: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B, C), nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c, d) a krajinařské hodnoty (1). (ÚRM)

Obr. 38: Pohled do dvora usedlosti č. p. 308 (d).
(fotografie vlastní)

Obr. 39: Pohled přes náves na usedlost č. p. 304 (c).
(fotografie vlastní)

Obr. 40: Bezejmenná klukovická ulička vedoucí podél domu č. p. 311.
(fotografie vlastní)

14. LIBOC

Urbanistická struktura	■	■	■	
Soudobá architektura	■	■	■	■
Krajinářské hodnoty	■	■	■	

Liboc spadá dle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy v platném znění pod správní obvod Prahy 6. Dělí se na Horní a Dolní Liboc, Horní Liboc přiléhá k oboře Hvězda, historická část obce se nachází v Dolní Liboci.

První zmínka o obci se objevuje v zakládací listině břevnovského kláštera roku 993. Klášteru patřila až do husitských válek, poté byla v majetku různých měšťanů Starého Města pražského. Po roce 1848 se Liboc připojila k okresu Smíchov. Roku 1922 se s 1700 obyvateli a 160 popisnými čísly připojila k Velké Praze. (Augusta, 1999)

Celou obcí včetně návsi prochází ulice Libocká (A), na které se nachází i nejvýznamnější architektonická památka - kostel sv. Fabiána a Šebestiána (a) od stavitele Karla Brusta. Pozdně klasicistní kostel roku 1844 nahradil na stejném místě románskou stavbu. Od roku 1958 je společně s budovou bývalé zvonice a přílehlými pozemky předmětem památkové ochrany.

Zachovalá je i klasicistní a novorenesanční budova č. p. 6 (b) vedle kostela, která vznikla rozšířením staršího objektu v 80. letech 19. století.

Další libockou památkou zapsanou na státním seznamu je výklenková kaplička se sochou sv. Jana Nepomuckého (c). Jedná se o kopii kapličky původní pocházející z druhé poloviny 18. století. Ta stávala u statku č. p. 10, který byl v 80. letech minulého století zbourán. Kaplička byla umístěna na nové místo na jižní hranici historické obce, kde kontrastuje s panelovou zástavbou. (Národní památkový ústav, 2017)

Dalšími ulicemi, které si zachovaly svou původní trasu, jsou ulice Pelikánova (B) a V Domcích (C).

Zachován zůstal rozměrný Markitský panský rybník (1) i s okolní zelení, včetně dubu letního vysazeného na hrázi v době založení rybníka (2). Obvod stromu dosahuje 4 metrů a jeho výška 18 metrů. (AOPK, 2017)

Obr. 41: Liboc na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 42: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B, C), nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c, d) a krajinářské hodnoty (1, 2). (ÚRM)

Obr. 43: Kostel sv. Fabiána a Šebestiána (a) z roku 1844. (fotografie vlastní)

Obr. 44: Kostel (a) je společně s budovou školy č. p. 6 (b) dominantním prvkem obce. (fotografie vlastní)

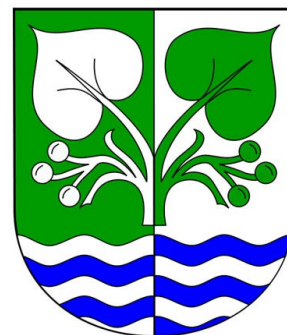
Obr. 45: Klasicistní a novorenesanční budova č. p. 6 (b). Společně s kostelem se výrazně uplatňuje v panoramatu historické Liboce. (fotografie vlastní)

Obr. 46: Výklenková kaplička se sochou sv. Jana Nepomuckého (c). Kaplička se nachází na hranici zástavby historické obce a panelového sídliště Dědina. (fotografie vlastní)

15. LIPENCE

Urbanistická struktura	■	■
Soudobá architektura	■	■

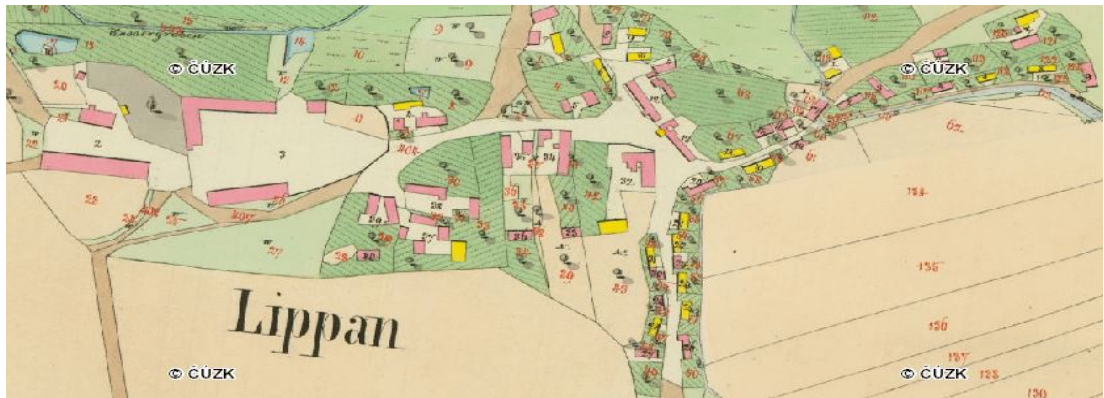
Lipence se nacházejí na jižním okraji Prahy, tvoří samostatnou městskou část Praha-Lipence a podle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy spadají pod správní obvod Prahy 16.

Název obce je spojen zřejmě s lipami. První písemná zmínka o Lipencích se objevuje v 1268, kdy se o nich píše jako o majetku biskupství pražského. Součástí katastru Lipenců císařského mapování je i část zvaná Pod Kyjovem.

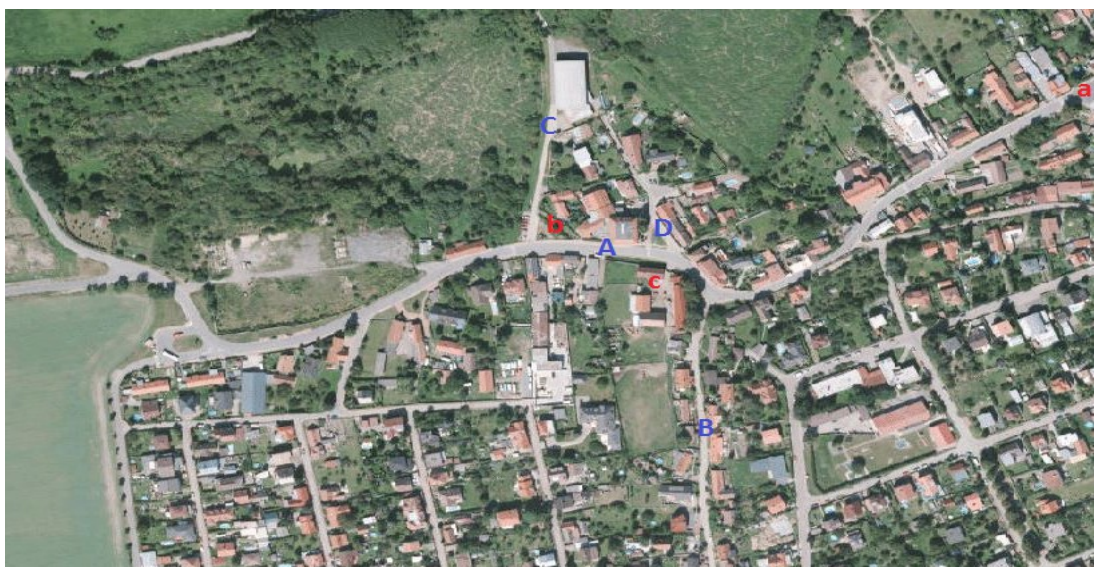
Lipence se v polovině 19. století spojily společně se sousední obcí Lipany v jednu obec. Jako samostatná městská část Praha-Lipence se roku 1974 připojily k Praze. (Šolc, 2004)

Kaplička s křížkem v interiéru (a) se nachází na východě obce. V blízkosti křížení ulic Černošická a Obilní se nachází zvonička a křížek (b), které pocházejí zřejmě z 19. století. Usedlost č. p. 32 (dnes 152) (c) má i zachovalou bránu.

Obcí prochází ulice Černošická (A), která spojuje obec s Prahou a Černošicemi. Severní část obce obsluhuje ulice Obilní (B) a K Topolům (C).

Obr. 47: Lipence na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 48: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B, C, D) a nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c). (ÚRM)

Obr. 49: Kaplička s křížkem (a)
v interiéru ve východní
části obce.
(fotografie vlastní)

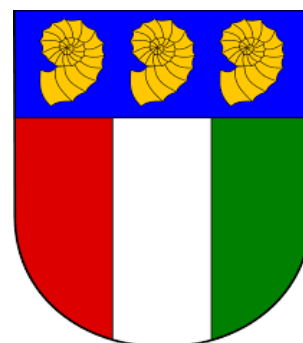
Obr. 50: Zvonička a křížek (b)
v blízkosti křižení ulic
Černošická (A) a Obilní (B).
(fotografie vlastní)

Obr. 51: Usedlost č. p. 32
(dnes 152) (c).
(fotografie vlastní)

16. LOCHKOV

Urbanistická struktura	■	■	■	■	■
Soudobá architektura	■	■	■	■	■
Krajinářské hodnoty	■	■	■	■	■

Lochkov se nachází na jižním okraji Prahy. Tvoří samostatnou městskou část Praha-Lochkov a podle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy spadá pod správní obvod Prahy 16.

První písemná zmínka o Lochkovu pochází z roku 1399 (někdy 1333) a zmiňuje se o zdejším zemanském dvoře. V roce 1848 žilo v Lochkově 480 obyvatel v 60 domech.

V roce 1974 byla obec připojena k Praze.

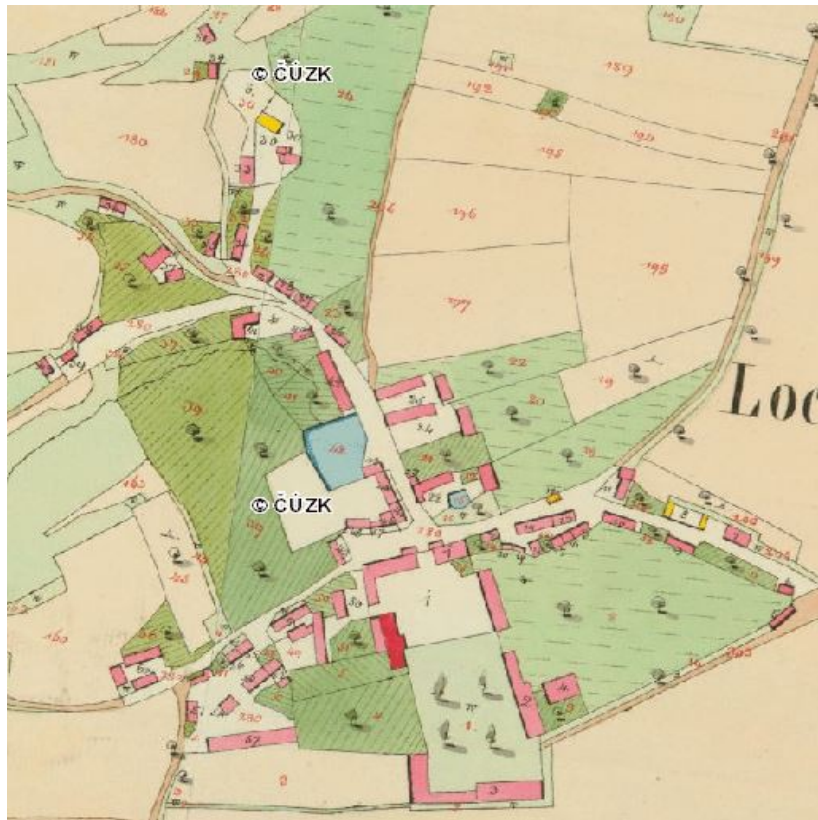
Zámek v Lochkově (a) vznikl přestavbou panského domu v 19. století. (Holec a kol., 1988) Zámek se nachází v areálu hospodářského dvora s několika budovami a zachovalou branou. Dnes slouží budova zámku jako sídlo městského úřadu a mateřská školka.

V západní části dvora se nachází další zachovalá stavba (b), zřejmě hospodářské stavení.

V Lochkově se nacházejí také hodnotné statky – č. p. 24 (dnes 13) (c) a č. p. 25 (dnes 14) (d). Vedle zámku se nachází usedlost č. p. 51 (dnes 24) (e).

Hlavní ulicí vedoucí skrze Lochkov je Cementářská (A), posléze ulice Ke Slivenci (B). Další ulicí je Za Ovčínem (C), která obsluhuje západní část obce. Ulice Do Borovin (D) vede na sever, V Oudolku (E) a K Celinám (F) se také větví směrem na sever.

Lochkov disponuje i zachovalými krajinářskými hodnotami. Jedná se o vodní plochu (1) ve středu území, vzrostlou lípu (2) ve dvoře panského domu a zbytky zámecké zahrady (3), která je situovaná jižně od zámku.

Obr. 52: Lochkov na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 53: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B, C, D, E, F), nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c, d, e) a krajinářské hodnoty (1, 2, 3).

(ÚRM)

Obr. 54: Pohled ze dvora na lochkovský zámek (a). Dnes zde sídlí městský úřad a mateřská škola. (fotografie vlastní)

Obr. 55: Pohled na lochkovský zámek (a) z jihozápadní strany. (fotografie vlastní)

Obr. 56: Jedna z dochovaných lochkovských usedlostí – č. p. 13 (b). (fotografie vlastní)

Obr. 57: Vzrostlý kaštan (2) ve dvoře. Vpravo zámek (a), v levé části fotografie dochovaná brána. (fotografie vlastní)

Obr. 58: Malá vodní nádrž (1) se nachází ve středu historické části obce. (fotografie vlastní)

17. LYSOLAJE

Urbanistická struktura	■	■	■	■	■
Soudobá architektura	■	■	■	■	

Lysolaje dle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy spadají pod správní obvod Prahy 6 a tvoří i samostatnou městskou část Praha-Lysolaje. Osada se rozkládá na severu Prahy v Lysolajském údolí, na jehož úbočích dodnes lze nalézt stopy po terénních úpravách vytvořených za účelem pěstování vinné révy.

První písemná zmínka o obci se nachází v listině Přemysla Otakara II. Z roku 1227, kde potvrzuje svatovítské kapitule mimo jiné poplužní dvůr v Lysolajích. V roce 1843 bylo v Lysolajích 37 domů a 327 obyvatel. Při spojení obce s Prahou v roce 1968 zde žilo 1188 obyvatel ve více než 200 domech. (Augusta, 1999)

Na návsi obce se nachází kaple se zvoničkou (a), která byla postavena roku 1821. (Špaček, 2016)

Na západě území se v lese skrývá kaple zasvěcená Panně Marii Sedmibolestné (b). Byla postavena roku 1863 na místě, kde pramení Lysolajský potok. Jedná se o poutní místo, zdejší vodě jsou připisovány léčivé účinky. (ČSOP, 2012)

Významnou památkou je takzvaný Fuchsův statek č. p. 8 a 9 (c) v ulici Starodvorská, který je zapsán jako kulturní památka. První zmínka o statku pochází z roku 1654, v 19. století byly přistavěny další objekty. (Národní památkový ústav, 2017)

V centru obce se nachází mnoho zchovalých statků – č. p. 10 (d), č. p. 11 (e), č. p. 15 (f), č. p. 20 (g), č. p. 23 (h), č. p. 28 (i), č. p. 23 (dnes 4) (j).

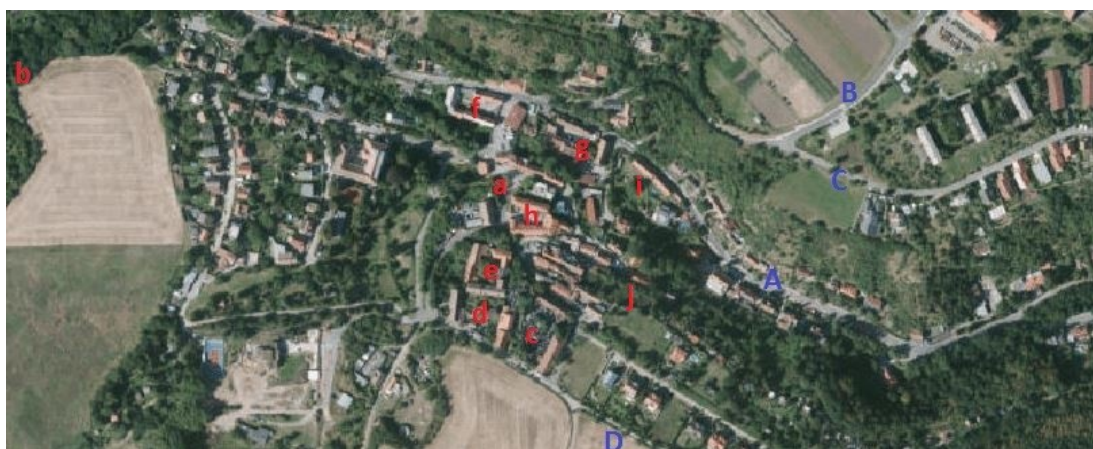
Zůstala zachována i uliční síť – celou osadou prochází ulice Lysolajské údolí (A), dále je zde ulice Sídlištní (B), Hřebenová (C) a na jihu ulice Poustka (D).

Obr. 59: Lysolaje na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

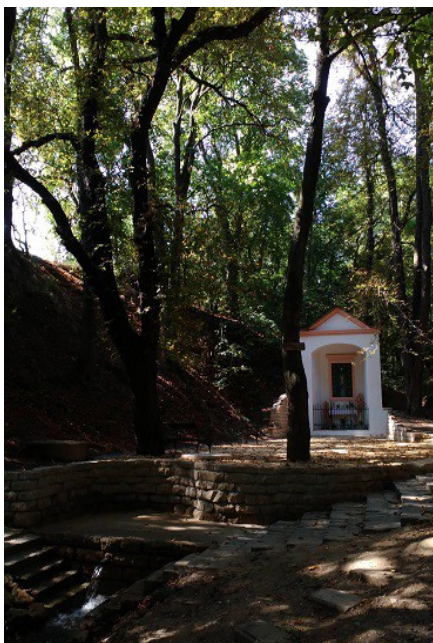

Obr. 60: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B, C, D) a nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c, d, e, f, g, h, i, j). (ÚRM)

Obr. 61: Detail ortofotomapy z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B, C, D) a nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c, d, e, f, g, h, i, j). (ÚRM)

Obr. 62: Kaple se zvoničkou na návsi (a) v Lysolajích je nejstarší lysolajskou kaplí. Byla vybudována roku 1821, v roce 2001 prošla rekonstrukcí.
(fotografie vlastní)

Obr. 63: Kaple Panny Marie Sedmibolestné (b) byla postavena roku 1863 na místě, kde pramení Lysolajský potok. Jedná se o poutní místo, zdejší vodě jsou připisovány léčivé účinky.
(fotografie vlastní)

Obr. 64: Lysolaje si zachovaly vesnický ráz. Stavení 34/7 (j) v ulici Kovářenská (na mapě stabilního katastru č. p. 4)
(fotografie vlastní)

Obr. 65: Brána statku č. p. 20,
(dnes 1) (g).
(fotografie vlastní)

18. MALÁ CHUCHLE

Urbanistická struktura	■	■	■
Soudobá architektura	■	■	■
Krajinářské hodnoty	■		

Malá Chuchle (Chuchel, Cuchel) dříve zvaná Přední Chuchle se nachází v jižní části Prahy u levého břehu Vltavy. Dle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy spadá do správního obvodu Prahy 16.

Název obce je s největší pravděpodobností odvozen od osobního mužského jména Chuchel – jednalo se zřejmě o Chuchlův dvůr.

První zmínka o Chuchli pochází z roku 1132, kdy se objevuje jako majetek pražského biskupství. V první polovině 13. století se prameny již zmiňují samostatně o Malé a Velké Chuchli. V roce 1869 se v Malé Chuchli nacházelo 254 obyvatel.

V roce 1960 byla Malá Chuchle připojena k Praze.

V Malé Chuchli se v 18. a 19. století rozmohl turistický ruch spojený s lázněmi. Léčivým zdrojem byl zdejší pramen, kterému byly připisovány zázračné účinky. (Hromádka, 2010) Areál chuchelských lázní (a) je od roku 1988 zapsán na Ústředním seznamu památek. Jedná se o rozsáhlý areál sestávající ze šesti budov, kapličky a ohradní zdi s branou.

V areálu lázní se nachází kostel Narození Panny Marie (b). Původně byl románský, v roce 1774 prošel barokní přestavbou. Od roku 1958 je kostel zapsán na Ústředním seznam památek. (Národní památkový ústav, 2017)

Usedlost č. p. 58 (dnes 15) (c) s dochovanými budovami i branou se nachází na ulici Zbraslavská (A). Ulice V Lázních (B) obsluhuje areál bývalých lázní.

V blízkosti kostela je vysazena lípa dosahující stáří několika set let (1), která je označena jako chráněný strom.

Obr. 66: Malá Chuchle na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 67: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B), nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c) a krajinářské hodnoty (1). (ÚRM)

Obr. 68: Kostel Nanebevzetí P. Marie (a) byl původně románský, jeho dnešní podoba pochází z barokní přestavby. (fotografie vlastní)

Obr. 69: Budova vlevo pochází z přelomu 18. a 19. století, byla součástí původního chuchelského lázeňského areálu (a). Dnes slouží České zemědělské univerzitě. (fotografie vlastní)

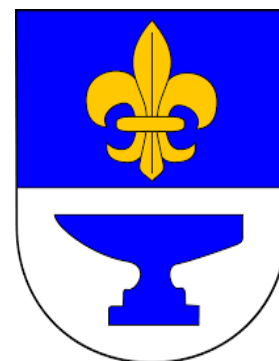
Obr. 70: Rozložitá lípa (1), s označením chráněný strom. Vpravo kostel Nanebevzetí P. Marie (b). (fotografie vlastní)

Obr. 71: Usedlost
č. p. 58 (dnes 15) (c)
s dochovanými
budovami
i branou.
(fotografie vlastní)

19. NEBUŠICE

Urbanistická struktura	■	■	■	■
Soudobá architektura	■	■	■	■

Nebušice se nacházejí na severozápadě Prahy, tvoří samostatnou městskou část Praha-Nebušice a dle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy spadají pod správní obvod Prahy 6.

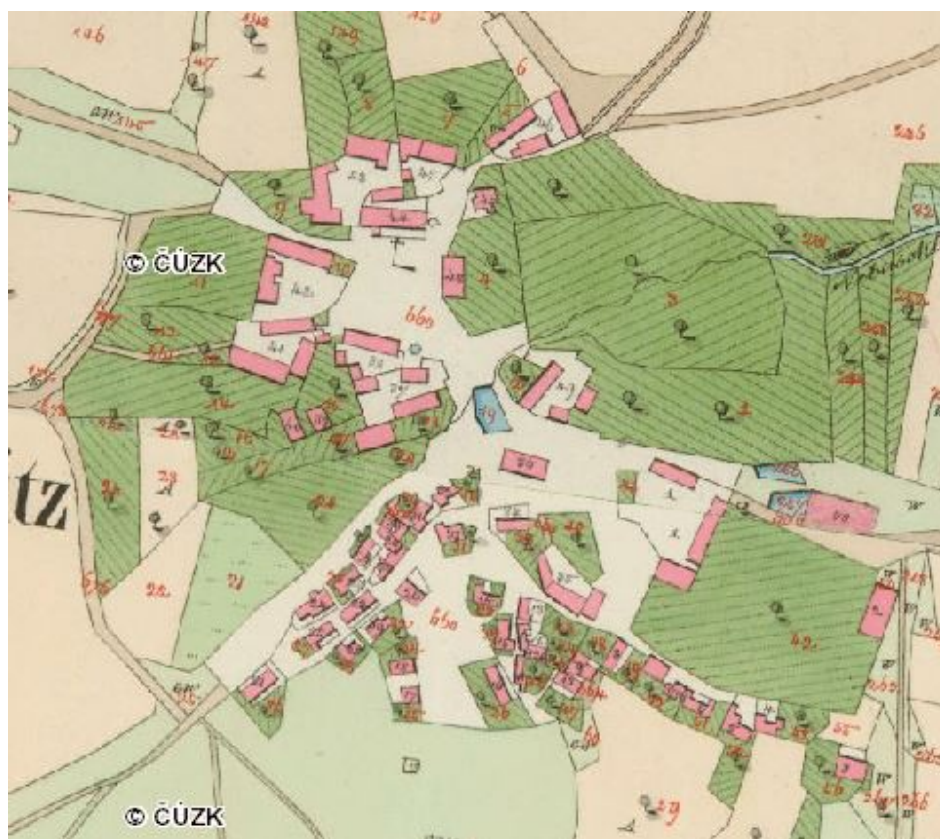
Název Nebušice zřejmě odkazuje na někdejší obyvatele vsi. Nejstarší písemná zmínka se nachází v privilegii papeže Řehoře X. z roku 1273 pro Strahovský klášter, kterému náležely. K Praze se připojily roku 1968 jako součást městské části Praha 6. (August, 1999)

V Nebušicích se nachází původní venkovská usedlost č. p. 1 (dříve č. p. 42) (a) se zachovalými hospodářskými budovami. Pochází patrně z 18. století, svou současnou podobu získala v 19. století. Areál usedlosti tvoří samotná budova č. p. 1, chlévy, č. p. 22, stodola, zahrada a ovocný sad. Od roku 1996 je statek i s přílehlými hospodářskými budovami a pozemky prohlášen za kulturní památku chráněnou státem. (Národní památkový ústav, 2017)

Dalšími usedlostmi, které si zachovaly svou historickou podobu jsou ve stabilním katastru vyznačeny pod č. p. 43, 44 a 45 (b) a č. p. 46 (c).

V Nebušicích se nalézá také novorománský kostel sv. Cyrila a Metoděje (e). Jedná se o jednolodní kostel z roku 1886.

Dochovala se i uliční síť. Tuchoměřická ulice (A), prochází návsí. Dále pokračuje ulice Nebušická (B). Zachovalá je i trasa ulic Sichrovského (C) a Pod Terasami (D).

Obr. 72: Nebušice na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 73: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B, C, D) a nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c, d, e).

Obr. 74: Brána statku
č. p. 1 (vpravo)
a jeho hospodářských
budov č. p. 22 (a),
státem prohlášený roku
1990 za kulturní
památku.
(fotografie vlastní)

Obr. 75: Náves obce
Nebušice, vpravo ulice
Nebušická, v pozadí
věž kostela sv. Cyrila
a Metoděje (e).
(fotografie vlastní)

Obr. 76: Kostel sv. Cyrila
a Metoděje (e) postavený
roku 1886 v novorománském
stylu.
(fotografie vlastní)

20. PŘEDNÍ KOPANINA

Urbanistická struktura	■	■	■		
Soudobá architektura	■	■	■	■	■
Krajinářské hodnoty	■	■	■		

Přední Kopanina se nachází na severozápadě Prahy. Tvoří samostatnou městskou část Praha-Přední Kopanina a podle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy, v platném znění spadá pod správní obvod Prahy 6.

Název vesnice naznačuje, že zde byl kopán kámen, čemuž nasvědčují i zdejší opukové lomy. První písemně doložená zmínka o Přední Kopanině pochází z roku 1285, kdy byla vinice pod Petřínem prodána Budislavu z Kopaniny. (Radil, 1934)

V roce 1842 měla Přední Kopanina 38 domů a 152 obyvatel. Roku 1974 byla obec připojena k Praze jako součást Prahy 6. (Augusta, 1999)

Nejstarší památkou v Přední Kopanině je kostel sv. Máří Magdalény (a). Společně se hřbitovem (1), ohradní zdí a kaplí sv. Marty a Ludmily (c) tvoří velmi cenný historický celek. Románská rotunda představuje jedinečnou dochovanou stavbu tohoto druhu. Hřbitov obehnaný hřbitovní zdí je pozůstatkem středověkého založení. Další velmi cennou památkou je areál jezuitského dvora (b), založený ve druhé polovině 17. století. Jedná se o soubor staveb č. p. 1, 29 a 30. Spolu s kostelem, kaplí a hřbitovem tvoří jednotný urbanistický celek, jehož kořeny sahají do středověkého osídlení. (Národní památkový ústav, 2017)

Na dnešním Hošteckém náměstí je zachováno stavení č. p. 12 (dnes 26) (d).

V roce 1919 byla na Hokešově náměstí vysazena lípa srdčitá (2) na památku vyhlášení samostatnosti v roce 1918.

Zcela zachována zůstala i uliční síť. Celou vesnicí prochází ulice K Tuchoměřicům (A), na jihu ji obklopuje ulice K Padesátníku (B). Na ulici K Tuchoměřicům na se na severu napojuje ulice K Prelátům (D) a Do Roklí (E). Ulice Ke Goni (C) vesnici projuje na západní straně.

Obr. 77: Přední Kopanina na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 78: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B, C, D, E), nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c, d) a krajinařské hodnoty (1, 2). (ÚRM)

Obr. 79: Kostel sv. Máří Magdalény (a) je nejstarší památkou v Přední Kopanině. V jeho bezprostřední blízkosti je hřbitov (1), který je obehnaný zdí. (fotografie vlastní)

Obr. 80: Vpravo budovy jezuitského dvora (b). Zcela vpravo kaple sv. Marty a Ludmily (c). (fotografie vlastní)

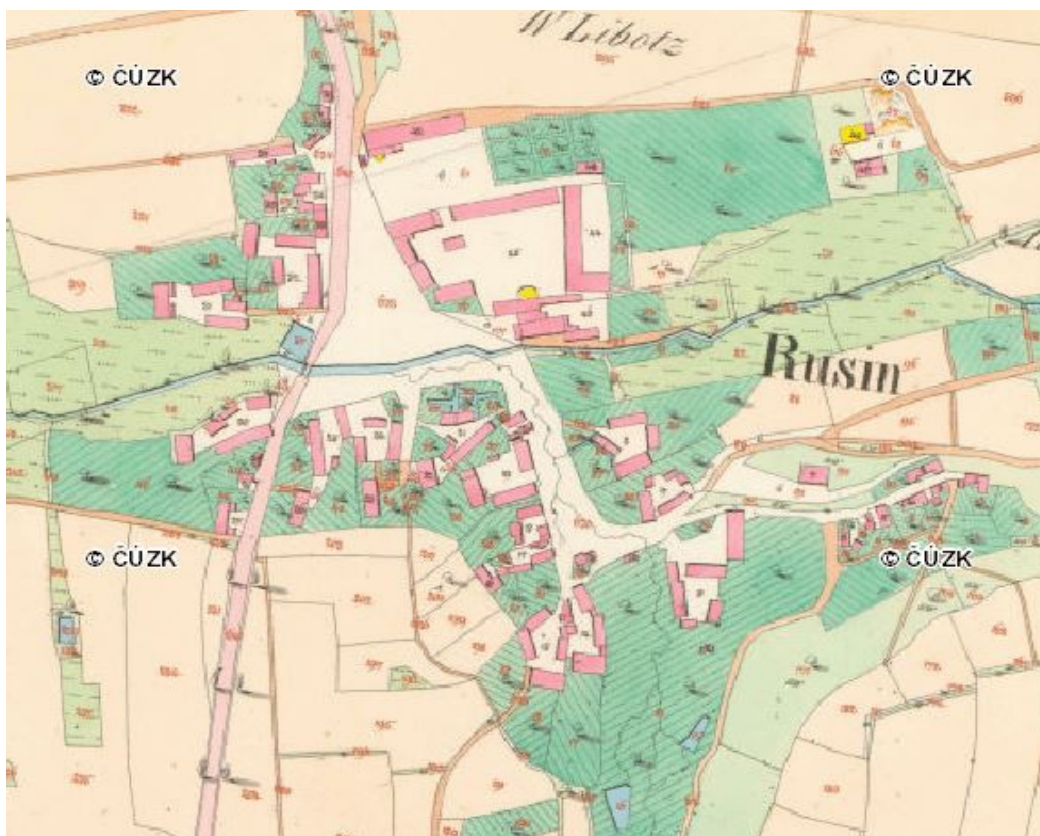

Obr. 81: Pohled na Hoštecké náměstí, vlevo stavení č. p. 12 (dnes č. p. 26) (d), uprostřed památná lípa (2) vysazená roku 1919 na památku vyhlášení české samostatnosti. (fotografie vlastní)

Kubrův statek č. p. 15 (h) má starší dochované barokní jádro, v polovině 19. století prošla usedlost přestavbou. Zůstala dochována obytná budova a stodola, brána a ohradní zeď. Na bráně je uveden letopočet 1731. V současné době se zde nachází restaurace. (Národní památkový ústav, 2017)

Na původní náves (A) (dnes Staré náměstí) navazuje ulice Kralupská (B), dále na severovýchod se odděluje ulice Jinočanská (C).

Územím protéká Litovický potok (1), který je zčásti veden nad zemí a zčásti zapuštěn a veden pod povrchem.

Obr. 82: Ruzyně na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 83: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B, C), nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c, d, e, f, g, h) a krajinařské hodnoty (1).

Obr. 84: Kaplička (a) na bývalé návsi (dnes Staré náměstí) pochází z roku 1854. (fotografie vlastní)

Obr. 85: Takzvaný Kubrův statek č. p. 15 (f), v jeho blízkosti je necitelně umístěna novodobá stavba hotelu. (fotografie vlastní)

Obr. 86: Litovický potok (1) protékající Ruzyní je částečně zapuštěn pod povrchem, zčásti veden nad zemí. (fotografie vlastní)

22. ŘEPORYJE

Urbanistická struktura	■	■	■	■	■
Soudobá architektura	■	■	■	■	
Krajinářské hodnoty	■	■	■	■	

Řeporyje se rozkládají na jihozápadě města, tvoří samostatnou městskou část Praha-Řeporyje a podle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy spadají pod správní obvod Prahy 13.

Název obce napovídá, že se obyvatelé vsi (řeporyjci) zabývali pěstováním a následným vyrýváním řepy.

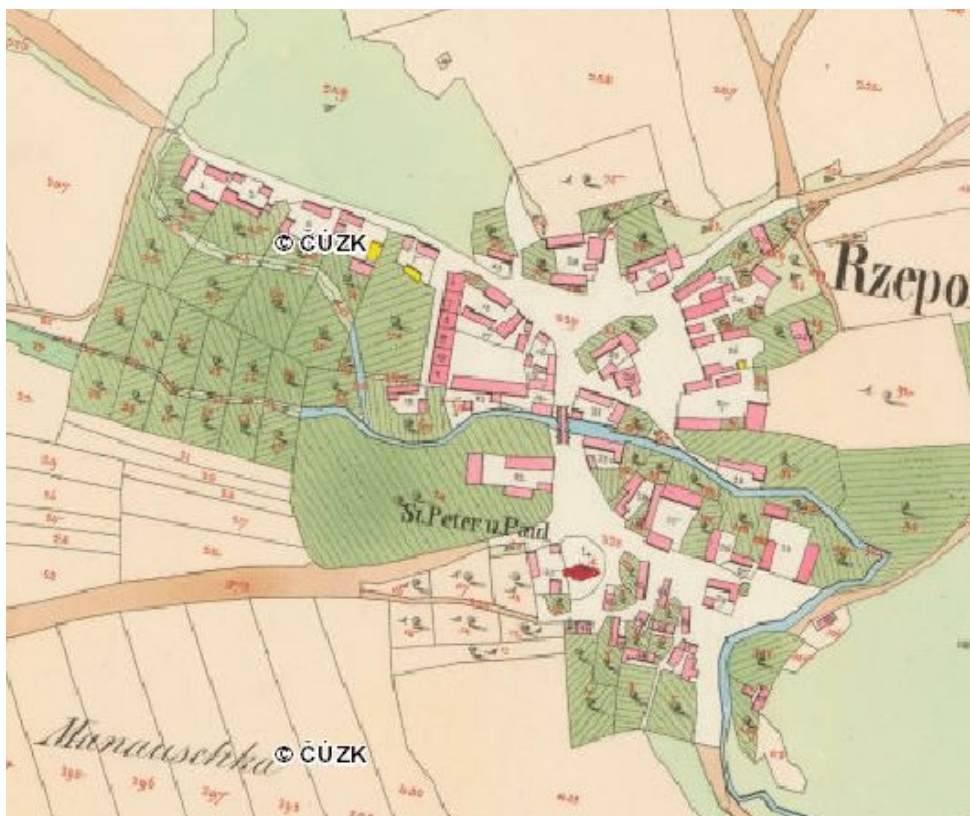
První písemně doložená zmínka o Řeporyjích pochází z roku 1277 z listiny o navrácení plaskému klášteru, jemuž byly králem Přemyslem Otakarem II. na určitý čas z důvodu trestu odňaty. V roce 1854 bydlelo v Řeporyjích 413 obyvatel a 98 domů. (Pacner, 2001) K Praze byly připojeny roku 1974.

Dominantní architektonickou památkou v Řeporyjích je kostel sv. Petra a Pavla (a) z druhé čtvrtiny 12. století, jehož nynější podoba pochází z roku 1772. Ze západní strany ke kostela přiléhá románská věž. Od roku 1958 je kostel památkově chráněn. Dalším chráněným objektem v Řeporyjích je usedlost č. p. 27 (b) (dnes 1) na bývalém tržišti (E). Skládá se z obytné budovy a několika hospodářských budov. (Národní památkový ústav, 2017)

Další zachovalé usedlosti se nachází na hlavní ulici – č. p. 31 (c) a 33 (d), kolem nichž protéká Dalejský potok (1) nebo č. p. 35 (e).

Řeporyjemi prochází ulice Dalejská (A) a Smíchovská (B). Spojení s Třebonicemi zajišťuje ulice K Třebonicům (C), ulice Nad Náměstím (D) se nachází na jihu obce. Bývalé tržiště (E) je dnes rozděleno na ulice K Tržišti a Na Tržišti.

Na bývalém tržišti se nacházejí vzrostlé lípy dosahujících stáří odhadovaného na několik set let (2).

Obr. 87: Řeponyje na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 88: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B, C, D, E), nejhodnotnější zchovalá soudobá architektura (a, b, c, d, e) a krajinářské hodnoty (1, 2). (ÚRM)

Obr. 89: Kostel sv. Petra a Pavla (a) v centru obce pochází z 12. století, na západě k němu přiléhá románská věž. (fotografie vlastní)

Obr. 90: Pohled z tržiště, kde se nalézají zachovalá stavení a vzrostlé stromy (2). V pozadí kostel sv. Petra a Pavla (a). (fotografie vlastní)

Obr. 91: Stavení č. p. 1 (b) na bývalém tržišti (B) se nachází ve špatném stavu. Vpravo vzrostlá lípa (2). (fotografie vlastní)

23. ŘEPY

Urbanistická struktura	■	■	■
Soudobá architektura	■	■	

Řepy se rozkládají na západě Prahy. Dle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy, v platném znění spadají pod správní obvod Prahy 17.

První zmínka o Řepích se objevuje v zakládací listině břevnovského kláštera z roku 993. V roce 1843 se v obci nacházelo 46 domů a žilo zde 287 obyvatel. (Hájek, Svoboda, 2006)

Mezi nejcennější památku a řepskou dominantu patří středověký kostel sv. Martina (a) z konce 12. století. V 18. a 19. století došlo na původně románském kostele k výrazným historizujícím úpravám vnějšku kostela. Od roku 1958 je památkově chráněn.

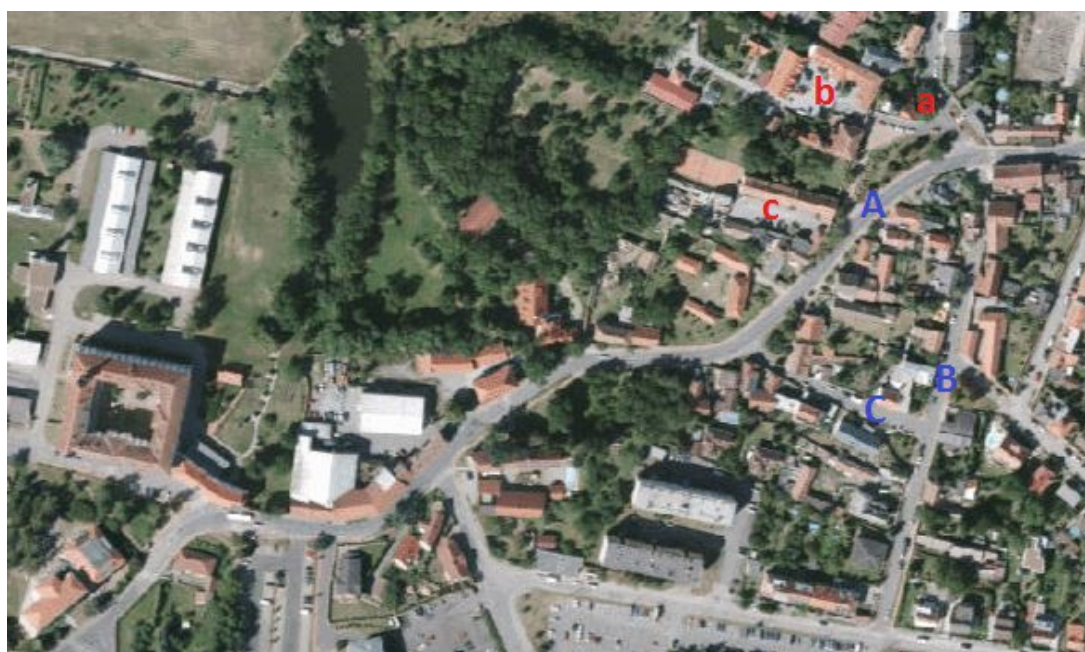
V bezprostřední blízkosti kostela je situována usedlost č. p. 36 (dnes 34) (b). Jedná se zřejmě o bývalý statek, hlavní budova dostala svou podobu v roce 1908.

Další významnou památkou je takzvaný Kratochvílův statek č. p. 37 (dnes 36) (c). Jedná se o areál budov sestávajících z obytné budovy č. p. 24, hospodářských budov, původního oplocení a brány. Podoba statku byla postupně utvářena od konce 18. století. (Národní památkový ústav, 2017)

Hlavní ulicí procházející obcí i bývalou návší má název Žalanského (A). Ulice Ke Kaménce (B) prochází od severu na jih, na jihu je ulice Kristiánova (C).

Obr. 92: Řepy na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 93: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B, C) a nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c). (ÚRM)

Obr. 94: Románský kostel sv. Martina (a) prošel v 18. a 19. století historizujícími úpravami vnějšku. Vlevo brána usedlosti č. p. 36 (b) (dnes 34). (fotografie vlastní)

Obr. 95: Stavení č. p. 36 (b) (dnes č. p. 34) je postavené v bezprostřední blízkosti kostela sv. Martina (a). (fotografie vlastní)

Obr. 96: Kratochvílův statek č. p. 37 (c) (dnes 36). Jedná se o areál budov sestávající z obytné budovy, hospodářských budov, původního oplocení a brány. (fotografie vlastní)

24. SEDLEC

Urbanistická struktura	■	■	■
Soudobá architektura	■	■	■
Krajinářské hodnoty	■	■	

Sedlec se nachází na severu Prahy, na břehu Vltavy. Dnes podle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy, v platném znění spadá pod správní obvod Prahy 6.

Nejstarší písemná zmínka o Sedlci pochází z listiny datované do let 999 – 1003, kdy Boleslav III. svěřil obec Ostrovskému klášteru. Název obce zřejmě vychází z obecného označení pro sídlo.

V roce 1774 měl Sedlec 18 obytných stavení, ve kterých bydlelo celkem 106 obyvatel. Dle sčítání lidu z roku 1843 měl Sedlec 17 domů a 152 obyvatel. (Laštovka, 1999)

Barokní kaple Nejsvětější Trojice v Sedlci (**b**) byla postavena roku 1725, od roku 1958 je chráněna jako státní památka. Další památkou na státním seznamu je klasicistní venkovský zámek (**a**) pocházející z poloviny 19. století. Přiléhají k němu hospodářské budovy a zahrada anglického typu. Zámek je dlouhodobě neudržovaný a v současnosti je v havarijním stavu. (Národní památkový ústav, 2017)
Ulice V Sedlci (**A**) protíná celou obec. Další ulicí je Roztocká (**B**), která je důležitou komunikací spojující Sedlec s Roztoky u Prahy. Další dvě ulice bez většího významu jsou V rokli (**C**) a U Rychty (**D**).

Dochovány zůstaly lesy (**1**) vyobrazené na otisku stabilního katastru obklopující vesnici ze západní strany.

Obr. 97: Sedlec na císařském povinném otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 98: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B, C, D), nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c) a krajinářské hodnoty (1). (ÚRM)

Obr. 99: Pohled do ulice v Sedlci. Vlevo se nachází dům č. p. 13 (c) zobrazený již na císařském povinném otisku stabilního katastru.

(fotografie vlastní)

Obr. 100: Kaple Nejsvětější Trojice v Sedlci (b). Postavena byla roku 1725. V pozadí les (1) obklopující Sedlec ze západní strany.

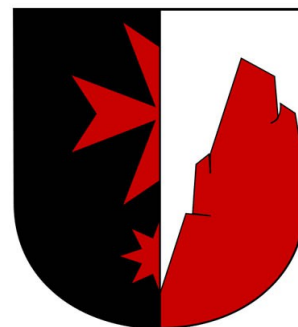
(fotografie vlastní)

Obr. 101: Klasicistní venkovský zámek (a) se dnes nachází v havarijním stavu.
(fotografie vlastní)

25. SLIVENEC

Urbanistická struktura	■	■	■	■
Soudobá architektura	■	■	■	■
Krajinářské hodnoty	■	■	■	■

Sliveneč se nachází na jihu Prahy u levého břehu Vltavy. Tvoří samostatnou městskou část Praha-Sliveneč a spadá v současné době dle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy, v platném znění pod správní obvod Prahy 5.

První zmínka o Slivenci se objevuje v darovací listině z roku 1253, ve které král Václav I. daruje obec křížovníkům s červenou hvězdou. Od 13. století se v blízkosti Slivence začal lámat proslulý červený mramor, který se zde těží dodnes. (Odbor ochrany prostředí Magistrátu hl. m. Prahy, 2010)

V roce 1843 se na území Slivence nacházelo 49 domů a žilo zde 285 lidí.

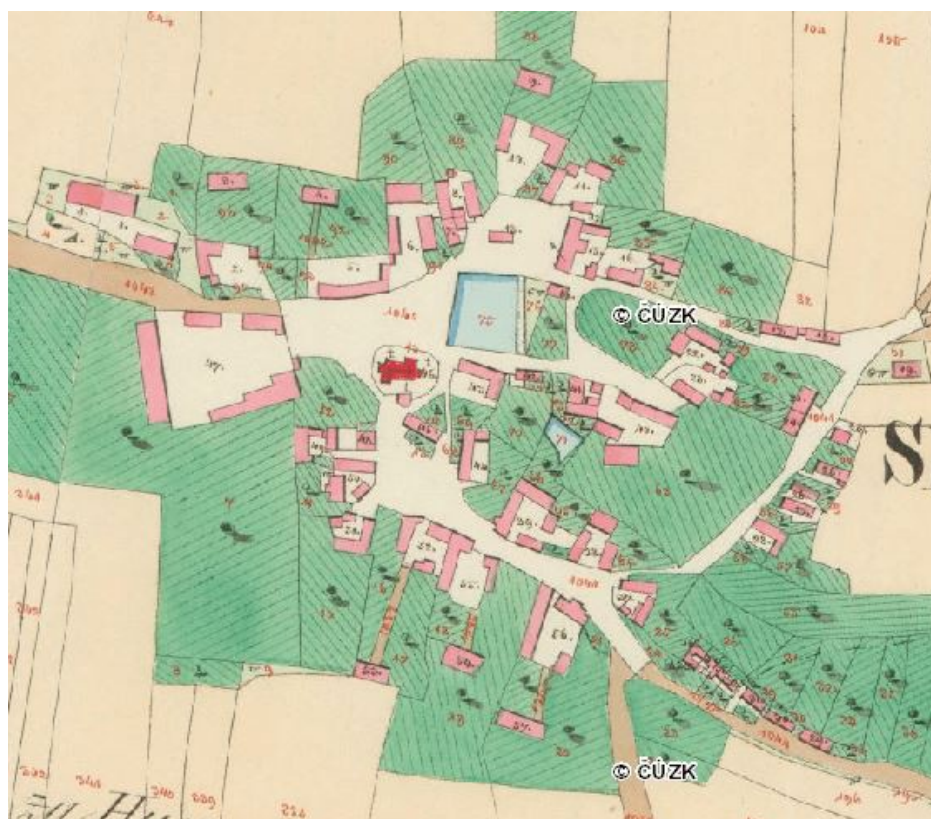
V roce 1974 byla obec připojena k Praze. (Broncová, 2009)

Kostel Všech svatých (a) postavený v polovině 13. století v raně gotickém slohu představuje významnou stavební a historickou dominantu obce. Kostel nechal postavit již zmíněný řád křížovníků s červenou hvězdou. Roku 1693 byla stavba opravena a byla k ní přistavěna západní předsíň. V 18. století byla do středověké ohradní zdi přistavěna kostnice. Od roku 1958 je kostel zapsán v Ústředním státním seznamu jako kulturní památka. Před kostelem jsou zasazeny topoly (2).

Dalším významným sliveneckým objektem je Křížovnický dvůr (b) pocházející z druhé poloviny 17. století. Jedná se o bývalý dvůr křížovníků s červenou hvězdou. Roku 1860 prošel rozsáhlou přestavbou. Dvůr je situován na návsi naproti kostelu, součástí areálu jsou stodoly a chlévy. V současnosti je objekt zčásti využíván. Památkově chráněn je od roku 2000. (Národní památkový ústav, 2017)

Dále zůstaly zachovány statky z 19. století – např. č. p. 39 (dnes 28) (d) nebo č. p. 43 (dnes 17 a 15) (c) u návesního rybníka (1).

Severní částí obce prochází ulice Ke Smíchovu (A), na jih se odděluje ulice K Lochkovu (B). Východní část obce obsluhuje ulice Na Křenkově (C).

Obr. 102: Slivenec na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 103: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B, C, D), nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c, d) a krajinářské hodnoty (1, 2). (ÚRM)

Obr. 104: Raně gotický kostel Všetech svatých (a) pochází z poloviny 13. století. V průběhu staletí prošel přestavbami a úpravami. Před vstupem dva vzrostlé topoly (2).
(fotografie vlastní)

Obr. 105: Slivenecký rybník (1) se nachází v bezprostřední blízkosti kostela (a). Na jeho břehu je vidět vzrostlá vegetace.
(fotografie vlastní)

Obr. 106: Křížovnický dvůr (b) pochází z druhé poloviny 17. století.
(fotografie vlastní)

26. SOBÍN

Urbanistická struktura	■	■	■	■	■
Soudobá architektura	■	■	■	■	
Krajinářské hodnoty	■	■			

Obec Sobín se nachází na západním okraji Prahy a je dnes v katastrálním území Praha-Zličín a dle Obecně závazné vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy, v platném znění je součástí správního obvodu Prahy 17.

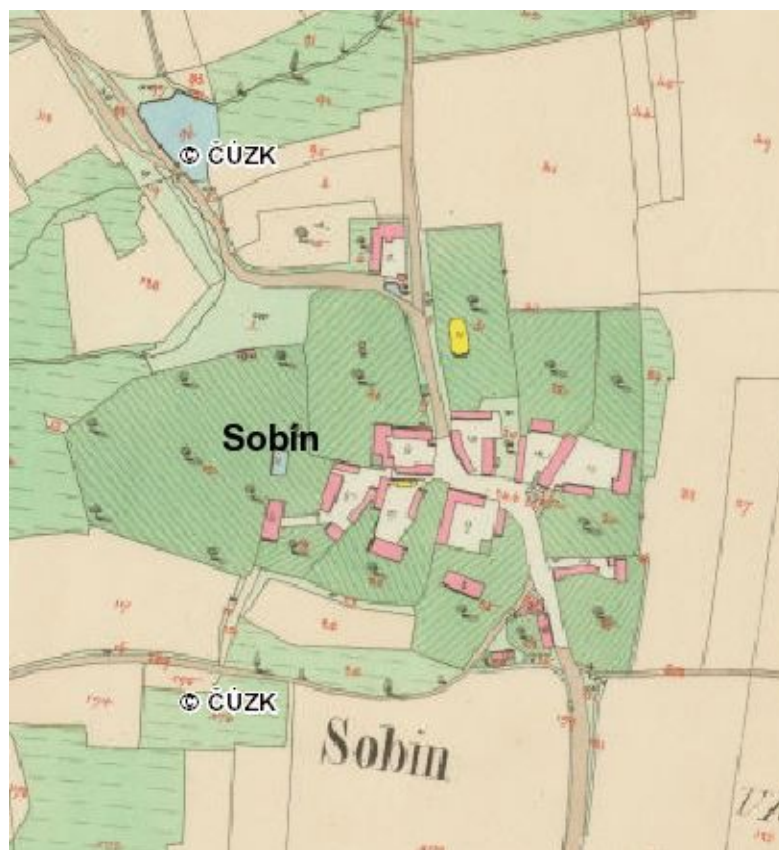
Za nejstarší písemnou zmínku se považuje listina z roku 1288, ve kterém plaský klášter Sobín (zde uváděn jako „Sohegen“) postoupil pražskému měšťanovi Holému a jeho ženě. Další písemnou zmínku o vsi „Shegen“ pochází z roku 1306. Není však zcela jisté, zda se v těchto případech jedná o Sobín. Zcela jistě je Sobín uváděn roku 1360 v majetku konventu sv. Kateřiny na Novém Městě.

Do roku 1921 obec spadala pod Kladenský okres, v tento rok se Sobínu podařilo začlenit se pod okres Smíchovský, kam spadal i Zličín.

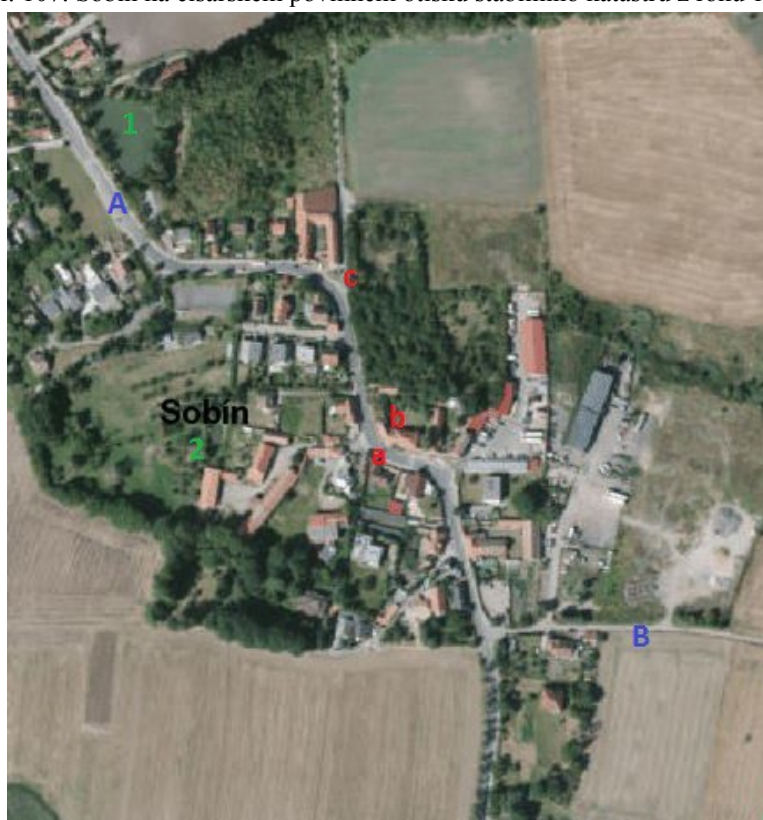
V obci se nachází dvě zachovalé drobné sakrální památky. Jsou evidovány jako kulturní památky. Jedná se o kapli se zvoničkou (a), která byla postavena roku 1885 a o výklenkovou kapličku (c) postavenou roku 1776, která se nachází se na okraji sobínského parku. Zachovalá zůstala i usedlost č. p. 10 (dnes 18) (b).

V roce 1960 byly obce sloučeny a v roce 1974 se připojily k Praze. (Broncová, 2005) Sobín je obec uličního typu, přesněji návesní ulicovka, celým jejím územím prochází ulice Hostivická (A). Další zachovalou ulicí s názvem Ke Zličínu (B) je Sobín spojen se sousedící obcí Zličín.

Zcela zachovalý zůstal i Sobínský rybník (1) a také vodní nádrž (2). Rybník po celém jeho obvodu obklopují listnaté stromy a keře.

Obr. 107: Sobín na císařském povinném otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 108: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B), nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c) a krajinářské hodnoty (1, 2). (ÚRM)

Obr. 109: Pohled do Hostivické ulice, jež protíná obec po celé její délce. Vlevo se nachází kaple se zvoničkou (a) z roku 1885. Vpravo se nachází usedlosti č. p. 5 a 6. (b) (fotografie vlastní)

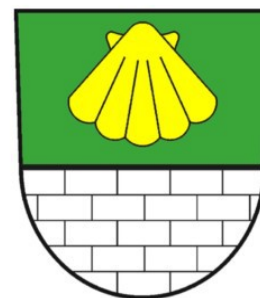
Obr. 110: Sobínský rybník (1). Na břehu značné množství vzrostlé zeleně. (fotografie vlastní)

Obr. 111: Barokní výklenková kaplička (c) hranolovitého tvaru pochází z roku 1776. (fotografie vlastní)

27. STODŮLKY

Urbanistická struktura	■	■	■
Soudobá architektura	■	■	■
Krajinářské hodnoty	■		

Stodůlky se nacházejí na jihozápadě Prahy. V současné době spadají podle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy pod správní obvod Prahy 13.

První písemná zpráva o Stodůlkách pochází z roku 1159, kdy patřily kostelu Panny Marie na Malé Straně.

V roce 1869 žilo v obci 765 osob v 86 staveních. K roku 1974 se Stodůlky připojily k Praze. (Broncová, 2006)

V roce 1995 se Stodůlky staly jednou ze dvou vesnických památkových rezervací na území hlavního města.

Stodůlecký kostel je poprvé zmiňován v roce 1292. (Ryska, 2014) Tento románský kostel byl zbořen a na jeho místě byl v roce 1903 postaven neogotický jednolodní kostel sv. Jakuba Staršího (a). Součástí areálu kostela je hřbitov a ohradní zeď. Kostel je od roku 1958 chráněn jako kulturní památka. Vedle kostela se nachází fara s klasicistním jádrem.

Ve Stodůlkách se nachází mnoho usedlostí, které jsou zapsány na Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek ČR.

Areál usedlosti č. p. 41 (dnes 11/19e) (b) se skládá z obytné budovy, brány a ohradní zdi. Usedlost je poprvé zmiňována v roce 1742, v 19. století prošla významnými úpravami.

Areál usedlosti č. p. 42 (dnes 10) (c) je tvořen obytnou budovou, kapličkou, ohradní zdí a bránou. Některé z objektů mohou obsahovat středověké části, dnes mají především barokní podobu.

Usedlost č. p. 53 (dnes 1) (d) vznikla zřejmě okolo roku 1800. Její architektura je na pomezí baroka a klasicismu.

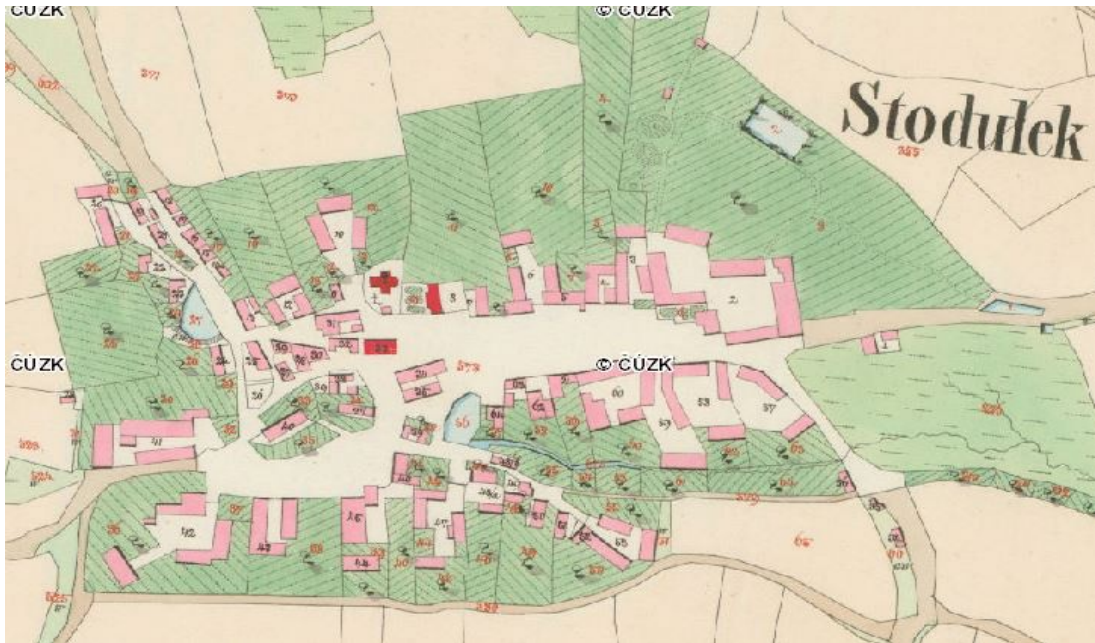
Venkovská usedlost č. p. 58 (dnes 32) (e) tvoří obytná budova, hospodářská budova, brána a ohradní zeď. Byla postavena zřejmě během 18. století, na počátku 19. století prošla významnými úpravami.

Usedlost č. p. 60 (dnes 33) (f) vznikla koncem 18. století. Její areál sestává z obytné budovy, dvou hospodářských budov, brány, chlívků, sklepa a ohradní zdi. Všechny tyto usedlosti se nacházejí na Ústředním seznamu památek. (Národní památkový ústav, 2017)

Hodnotnou usedlostí je také č. p. 4 (g).

Celou obcí i bývalou návší prochází ulice Kovářova (A). Dále na východ vede ulice Mládí (B).

Před kostelem se nachází vzrostlý jasan (1).

Obr. 112: Stodůlky na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 113: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B), nejhodnotnější zchovalá soudobá architektura (a, b, c, d, e, f, g) a krajinařské hodnoty (1). (ÚRM)

Obr. 114: Neogotický kostel sv. Jakuba Staršího (a) z roku 1903 stojí na místě, kde stál původně románský kostel. Vpravo vzrostlý jasan (l).
(fotografie vlastní)

Obr. 115: Dochovalá zástavba ve Stodůlkách. Usedlost vlevo č. p. 4 (pův. 25/14) (g) s letopočtem ve štítě 1824, usedlost vpravo má č. p. 12.
(fotografie vlastní)

Obr. 116: Vlevo usedlost č. p. 58 (dnes 32) (e) s letopočtem 1568 na štítě, vpravo usedlost č. p. 60 (dnes 33) (f).
(fotografie vlastní)

28. SUCHDOL

Urbanistická struktura	■	■	■	■
Soudobá architektura	■	■		

Suchdol (dříve Suchi dól, Sukdol) se nachází na severozápadním okraji Prahy. Tvoří samostatnou městskou část Praha-Suchdol a dle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy spadá pod správní obvod Prahy 6.

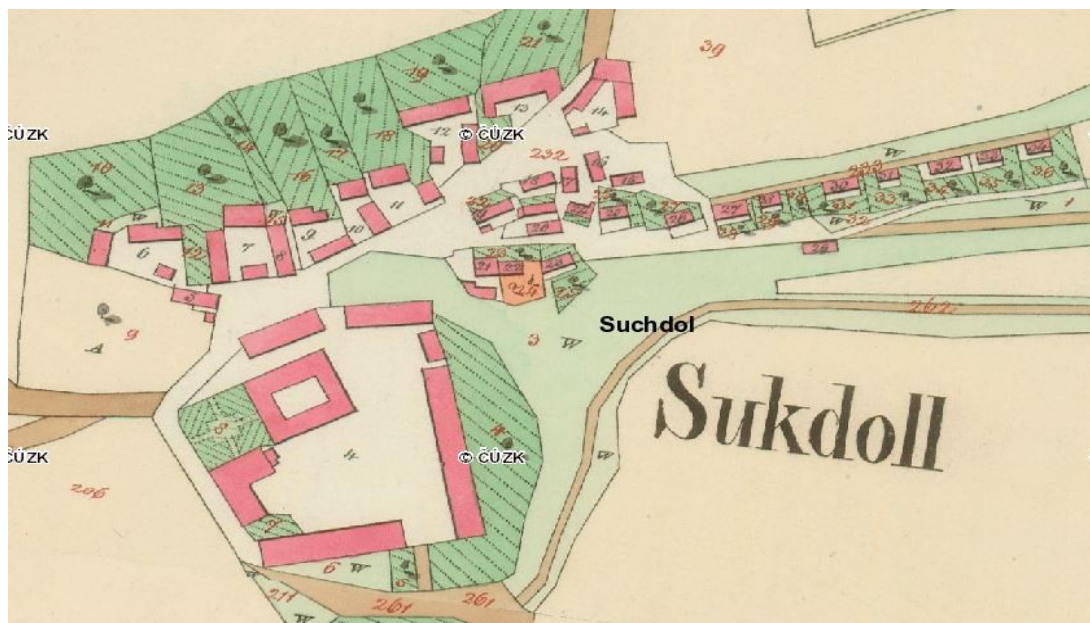
Panský dvůr, jádro pozdější obce Suchdol, byl založen patrně v letech 950 – 970. První písemný doklad o existenci dvora pochází z roku 1045, kdy přešel do vlastnictví kláštera panen benediktinek u sv. Jiří na Pražském hradě. (2. ZO ČSOP Taraxacum, 2006) V roce 1825 se v Suchdole nachází 30 domů s 246 obyvateli. Roku 1968 byl Suchdol po několika pokusech připojen k Praze.

Na jihu obce se nachází rozlehlý zemědělský dvůr zvaný Brandejsův statek č. p. 4 (dnes 3) (a) postavený ve 13. století. V roce 1557 v něm byl zřízen pivovar. Objekty dostaly svou dnešní podobu především po přestavbách vykonaných během let 1822 – 1824. Pobýval zde majitelův přítel Mikoláš Aleš a jiní tehdejší umělci. V současné době zde sídlí jezdecký klub ČZU (Městská část Praha – Suchdol, 2013)

Drobná kaple se zvoníčkou a zvonem (b) byla postavena roku 1846. V roce 1997 byla opravena a od roku 2002 je chráněna jako kulturní památka státem. (Národní památkový ústav, 2017)

Velmi zachovalá je i usedlost č. p. 14 (dnes 4) (c), která se nachází na severním okraji obce.

Ulice Dvorská (A) prochází obcí od západu až do středu obce, kde se název mění na Pod Rybníčkem (B). Ulice Ke Kozím hřbetům (C) vede ze Suchdola do části Suchdol – kaplička. Ulice Na Mírách (D) zpřístupňuje Brandejsův statek a jižněji poté navazuje na ulici Kamýcká.

Obr. 117: Suchdol na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 118: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B, C) a nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c). (ÚRM)

Obr. 119: Usedlost zvaná Brandejsův statek (a) se nachází na jižním okraji obce. (fotografie vlastní)

Obr. 120: Drobná kaple se zvoničkou a zvonem (b) byla postavena roku 1846. (fotografie vlastní)

Obr. 121: Pohled na usedlost č. p. 14 (dnes 4) (c) z ulice Ke Kozím hřbetům (C). (fotografie vlastní)

29. SUCHDOL – KAPLIČKA

Urbanistická struktura	■	■	■	■
Soudobá architektura	■	■	■	■
Krajinářské hodnoty	■	■	■	■

V roce 1680 postihla Suchdol morová rána, k pochování mrtvých byl zřízen morový hřbitov na místě dnešní kaple sv. Václava (a).

V roce 1704 byla na popud Emauzského kláštera na hřbitově postavena zvonice jako poděkování za zažehnání morové rány. Postavena byla společně s kamennou zdí (b), která je dodnes dochována v původní podobě.

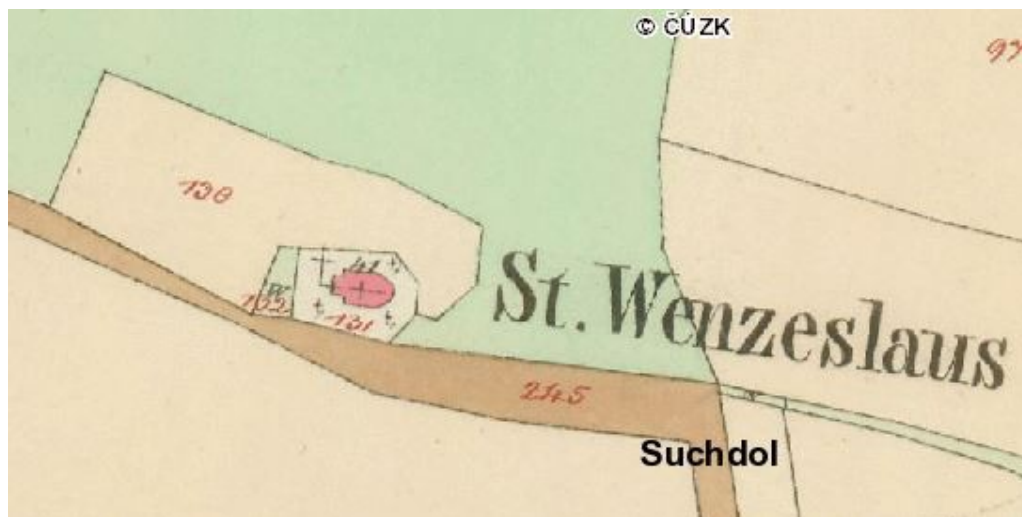
Roku 1755 byla zvonice přestavěna na kapli. U kapličky měl být založen hřbitov, v Úněticích však v té době byl založen nový a od tohoto záměru se upustilo.

Roku 1807 byla kaple opravena, vysvěcena a byl zde zřízen hřbitov pro pochovávání řeholníků emauzského kláštera. Hřbitov později zpustl a roku 1850 byl zrušen. I přes opětovné pokusy již nebyl obnoven.

V roce 1890 byla kaple opravena a přestavěna, před jejím vchodem byly vysazeny dva topoly (1). (Navrátil, 1964)

Od roku 1958 je kaple sv. Václava památkově chráněna státem. (Národní památkový ústav, 2017)

Ke kapli vede ze Suchdola nezpevněná cesta (A), po jejím obvodu je vysázeno stromořadí (2).

Obr. 122: Suchdol - kaplička na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 123: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A), nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a) a krajinářské hodnoty (1, 2). (ÚRM)

Obr. 124: Kaple sv. Václava (a) je dominantou území. (fotografie vlastní)

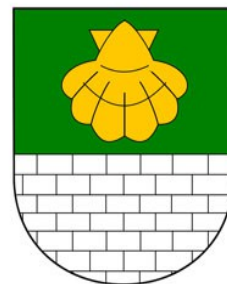
Obr. 125: Dva topoly zasazené před vchodem kapličky (1). Vzádu kamenná zeď (b) z roku 1704 zůstala zachována v původní podobě. (fotografie vlastní)

Obr. 126: Kaple sv. Václava (a) a kamenná zeď (b) z roku 1704. (fotografie vlastní)

30. TŘEBONICE

Urbanistická struktura	■	■	■
Soudobá architektura	■	■	

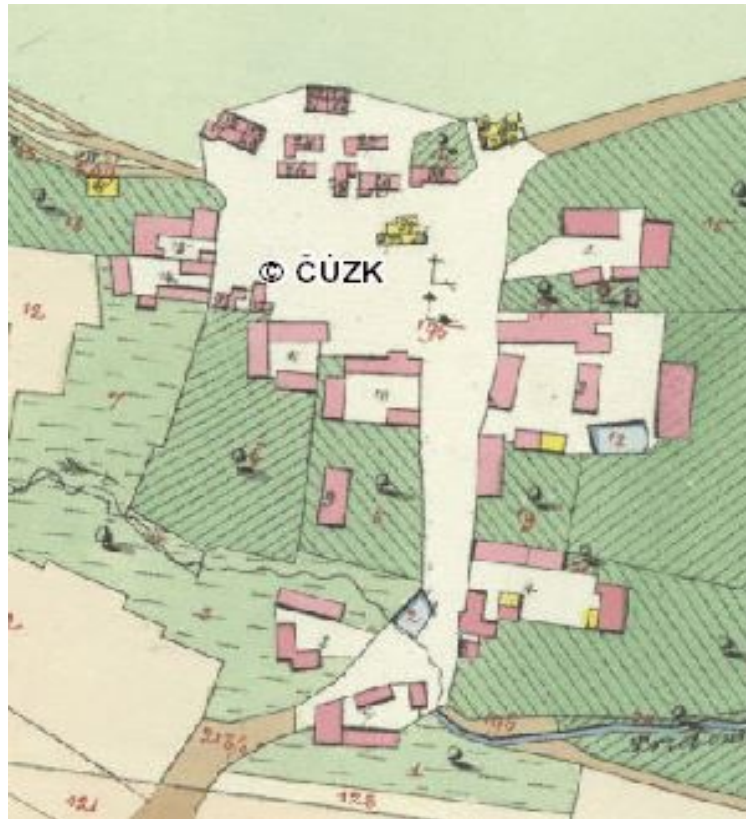
Třebonice se nacházejí na západě Prahy a jsou podle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy, v platném znění součástí správního obvodu Prahy 13.

První doložená písemná zmínka o Třebonicích je z roku 1279, kdy byly prodány opatu břevnovského kláštera. V roce 1854 bydlelo v obci 250 obyvatel. K roku 1968, kdy byly Třebonice připojeny k Praze, zde žilo 635 obyvatel v celkem 99 domech. (Broncová, 2006)

Roku 1886 byla na místě, kde původně stál dřevěný kříž, postavena osmiboká kaple v novogotickém stylu. Ta je od roku 1958 zapsána na státním seznamu památek. (Národní památkový ústav, 2017)

Zůstala zachována ulice K Řeporyjím, (A) která prochází návsí obce.

Zachovány jsou také usedlosti s č. p. 3 (a), č. p. 4 (b) a č. p. 7 (c).

Obr. 127: Třebonice na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1840. (ÚRM)

Obr. 128: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A) a nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c, d). (ÚRM)

Obr. 129: Vlevo usedlost č. p. 3 (a), uprostřed kaplička z roku 1886, vpravo typické venkovské stavení č. p. 35, 36 a 37 (d).
(fotografie vlastní)

Obr. 130: Kaplička (a) postavená roku 1886 na místě, kde stál původně dřevěný kříž.
(fotografie vlastní)

Obr. 131: Náves původní obce.
(fotografie vlastní)

31. VELESLAVÍN

Urbanistická struktura	■	■	■	■
Soudobá architektura	■	■	■	■

Veleslavín nacházející se na severozápadě Prahy dle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy spadá pod správní obvod Prahy 6.

Název obce je zřejmě odvozen od jména Veleslav. První písemné zmínky pocházejí z listiny o založení kláštera v Břevnově z roku 993. V 16. století vlastnil rozsáhlý dvůr Štěpán Adam z Veleslavína, otec pražského knihtiskaře Daniela Adama z Veleslavína.

Zemědělský vzhled obce byl změněn díky zavedení železnice v 19. století. V roce 1910 zde bylo 120 domů a zhruba 1400 obyvatel. Vokovice se k Praze připojily roku 1922. (Augusta, 1999)

Důležitou veleslavínskou památkou je barokní zámek č. p. 1 (a) z poloviny 18. století. Jedná se o vysoce hodnotný areál příměstského zámečku s terasou a parkem. Od roku 1958 je areál chráněn státem.

Další památkou je jedinečná renesanční technická stavba - nízký vodovodní domek (b) čtvercového půdorysu z roku 1555. Domek je od roku 1958 chráněn státem.

Ve stejném parku jako vodovodní domek se nachází také pomník Daniela Adama z Veleslavína (c) z roku 1902. Pomník je postaven ve svažitém terénu pod vzrostlým stromem. Pomník je chráněn také od roku 1958.

Nedaleko zámku se nachází zvonička (d), pocházející zřejmě z poloviny 19. století. Má šestiúhelníkový půdorys, vedle ní je zasazen mohutný strom. Od roku 2002 je památka chráněna státem.

Další architektonickou památkou je stavení č. p. 10 (e) (dnes 14). Jedná se o usedlost se sedlovou střechou pravděpodobně z konce 17. či počátku 18. století. Usedlost je chráněna od roku 1958. (Národní památkový ústav, 2017)

Od jihu na sever před náves prochází ulice Veleslavínská (A). Na severozápad vede ulice Pod Petřinami (B) a kolmo od návsi okolo zvoničky vede ulice s názvem U zvoničky (C).

Obr. 132: Veleslavín na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 133: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B, C) a nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c, d, e). (ÚRM)

Obr. 134:
Zámecká budova z 18. století. Areál zámku (a) je v současnosti uzavřen, na jeho adrese sídlí farmaceutická firma.
(fotografie vlastní)

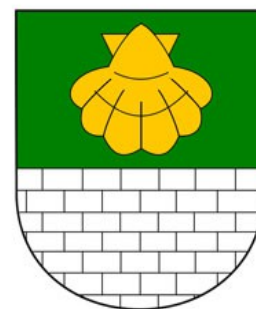
Obr. 135: Jediněná renesanční technická stavba - nízký vodovodní domek (b) čtvercového půdorysu z roku 1555.
(fotografie vlastní)

Obr. 136: Pomník Daniela Adama z Veleslavína (c) z roku 1902.
(fotografie vlastní)

32. VELKÁ OHRADA

Urbanistická struktura	■	■	■
Soudobá architektura	■	■	■
Krajinářské hodnoty	■	■	

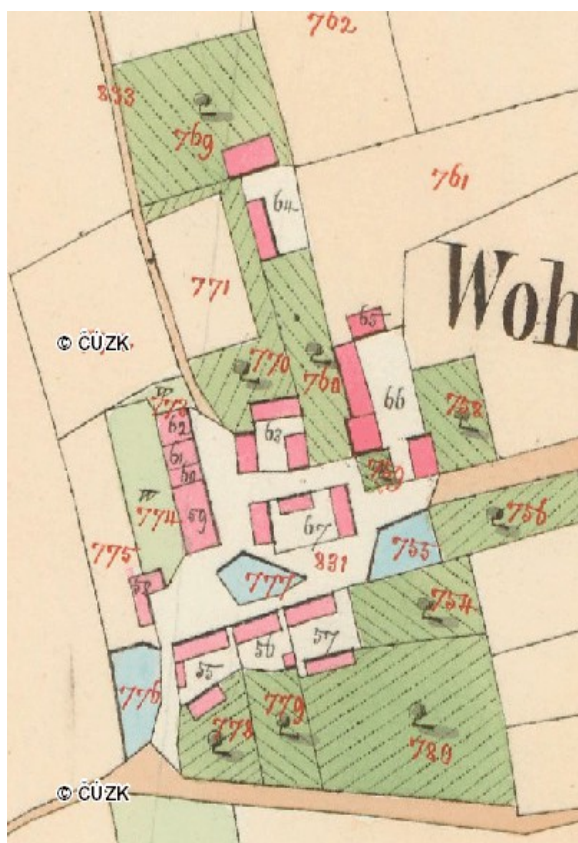
Velká Ohrada se nachází na jihozápadě Prahy. Podle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy, v platném znění spadá pod správní obvod Prahy 13.

Vznik osady Velká Ohrada (původně Wohrada) se datuje do roku 1773 a je spojen s dějinami Řeporyj, do jejichž katastrálního území patřila. Po zrušení jezuitského řádu v tomto roce připadly Řeporyje studijnímu fondu a řeporyjský vrchnostenský dvůr byl rozdělen na 12 tzv. „famií“. Výsledkem bylo zastavění části pozemků budoucí Velké Ohrady. V roce 1974 byla jako součást Řeporyj připojena k Praze. (Broncová, 2006)

Významnou architektonickou památkou Velké Ohrady jsou boží muka (a), která jsou od roku 1958 prohlášena za kulturní památku. (Národní památkový ústav, 2017) Vedle této památky byla zřejmě v téže době, ze které muka pocházejí, vysazena lípa (2). Na území historického jádra Velké Ohrady se nachází četné množství zachovalých stavení. Jedná se například o stavení č. p. 55 (c), kde dnes sídlí restaurace, a sousední č. p. 56 (d) a 57 (e). Dochována je i podoba velkého statku č. p. 66 (b), ke kterému byly později přistavěny další budovy.

Z původně tří rybníků zůstal zachován jeden (1). Nachází se na pozemku domu č. p. 10, který je obehnán zdí.

Dochována zůstala i náves a ulice jí procházející (A), dnes nazvaná Rotavská, přecházející v Pařízkovu. Zachována je i trasa ulice Petrbokova (B), která dnes spojuje historickou část Velké Ohrady s novými sídlištními celky, kterými je historická obec obklopena.

Obr. 137: Velká Ohrada na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 138: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B), nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c, d, e) a krajinářské hodnoty (1, 2). (ÚRM)

Obr. 139: Barokní boží muka (a), pravděpodobně z počátku 18. století. Vedle nich se nachází lípa (2) zřejmě ze stejného období. Vlevo zeď ohraničující dochovaný rybník (1) a k němu později přistavěné stavení č. p. 10. V pozadí snímku za kapličkou stavení č. p. 2. (fotografie vlastní)

Obr. 140: Náves, vlevo stavení č. p. 55 (c). (fotografie vlastní)

Obr. 141: Stavení č. p. 57 (e). (fotografie vlastní)

33. VOKOVICE

Urbanistická struktura	■	■	■	■	■
Soudobá architektura	■	■	■	■	
Krajinářské hodnoty	■				

Vokovice (Okovice) se nacházejí na severovýchodě Prahy. Podle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy, v platném znění spadají pod správní obvod Prahy 6.

První písemná zmínka o nich pochází z roku 1370, kdy okovický dvůr náležel svatovítské kapitule. (Hansl, 1899) Na konci 19. století žilo v obci 691 obyvatel v celkem 55 domech.

Vokovice byly k Praze připojeny v roce 1922, kdy zde žilo asi 2000 obyvatel. (Augusta, 1999)

Kaplička (a) čtvercového půdorysu pochází z období kolem roku 1880.

Ve Vokovicích se nachází mnoho zachovalých statků, které jsou zapsány v Ústředním seznamu památek. Jednou z nejstarších vokovických usedlostí je zámek č. p. 21 (dříve 16) (b), který byl založen v 1. polovině 17. století. Upraven do dnešní podoby byl v 19. století. Areál zámečku tvoří samotná budova zámku, stodoly, kolny, chlévy a obytné stavení.

Usedlost č. p. 24 (dnes 14) (c) byla vystavěna během 19. století.

Raně barokní usedlost s č. p. 19 (dnes 17) (d) s hlavní obytnou budovou a dvěma hospodářskými budovami získala svou podobu v polovině 19. století. V současné době v areálu usedlosti, která se nachází ve velmi špatném stavu, probíhají opravy.

Areál usedlosti č. p. 18 (dnes také 18) (e) se skládá z obytné budovy, tří hospodářských budov a ohradní zdi s dochovanou hlavní bránou. Areál je velmi vážně poškozen, v místě dvoru se plánuje nová zástavba.

Barokní usedlost s č. p. 16 (dnes 788/14a) (f) je zmiňována již roku 1620, areál usedlosti byl mnohokrát přestavován. (Národní památkový ústav, 2017)

Usedlost č. p. 15 (dnes 791/12a) (g) se v Ústředním seznamu památek nenachází, jedná se zřejmě o usedlost pocházející taktéž z 19. století, s dochovanou branou.

Celou obcí prochází ulice Ke Dvoru (A). Územím protéká Litovický potok (1), jehož koryto je vybetonováno. Před zámkem č. p. 16 (dříve 21) se nachází vzrostlá lípa (2), která byla určena zřejmě k zastínění zdobně vyvedené brány usedlosti.

Obr. 142: Vokovice na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 143: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A), nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c, d, e, f, g) a krajinářské hodnoty (1, 2). (ÚRM)

Obr. 144: Kaplička (a), vlevo usedlost č. p. 16 (dříve 21) (b) (dnes , vpravo usedlost č. p. 19 (dnes 17) (d). (fotografie vlastní)

Obr. 145: Zámek č. p. 16 (dříve 21) (b), vpravo lípa (2), která byla zřejmě určena k zastínění brány usedlosti. (fotografie vlastní)

Obr. 146: Brána a část budovy usedlosti č. p. 19 (dnes 17) (d), která je v současnosti opravována. (fotografie vlastní)

34. ZADNÍ KOPANINA

Urbanistická struktura	■	■	■	
Soudobá architektura	■	■	■	
Krajinářské hodnoty	■	■	■	■

Zadní Kopanina se nachází na jihozápadě Prahy. Spadá pod městskou část Praha-Řeporyje a podle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy spadá pod správní obvod Prahy 13.

V případě hledání zmínky o Zadní Kopanině se objevuje problém související s tím, že vesnice s názvem Kopanina jsou dvě a obě svého času spadaly pod tuchoměřické panství. První podložená zmínka o Zadní Kopanině pochází z roku 1350, kdy náležela klášteru sv. Anny na Malé Straně.

V roce 1890 měla Zadní Kopanina 151 obyvatel a 20 domů. Od roku 1920 tvořily Zadní Kopanina, Zmrzlík a Ořech jednu obec, roku 1921 se první dvě obce osamostatnily a vytvořily jednu společnou obec. Roku 1925 se však Zmrzlík opět osamostatnil. Zadní Kopanina byla společně se Zmrzlíkem připojena k Praze jako součást Řeporyjí v roce 1974. (Pacner, 2001)

Zachovalé stavby v ulici K Zadní Kopanině jsou usedlost č. p. 8 (dnes 24) (c) a usedlost č. p. 9 (d), bývalý hostinec u Jirasů. U jeho brány se nachází vzrostlá lípa (2).

V ulici U Skopců je to usedlost č. p. 3 (dnes 28) (a) a č. p. 6 (48) (b).

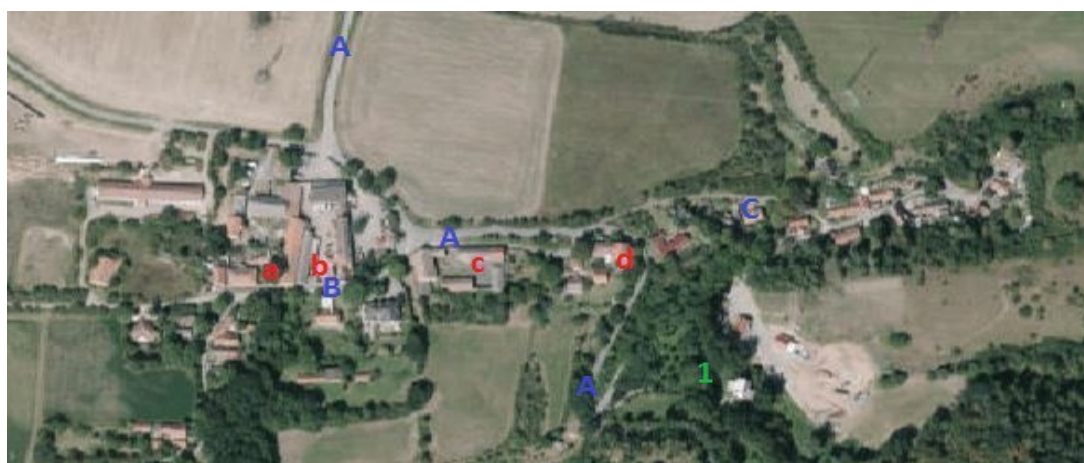
Ulice K Zadní Kopanině (A) prochází skrze celou ves od severu k jihu. Západní část vesnice obsluhuje ulice U Skopců (B), východní část ulice Chaloupky (C).

Ve východní části obce zůstal zachován malý rybník skrytý v lese (1).

V ulici K Zadní Kopanině a U Skopců se nacházejí aleje ovocných stromů (3 a 4).

Obr.147: Zadní Kopanina na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 148: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B, C), nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c, d) a krajinářské hodnoty (1, 2, 3, 4).

(ÚRM)

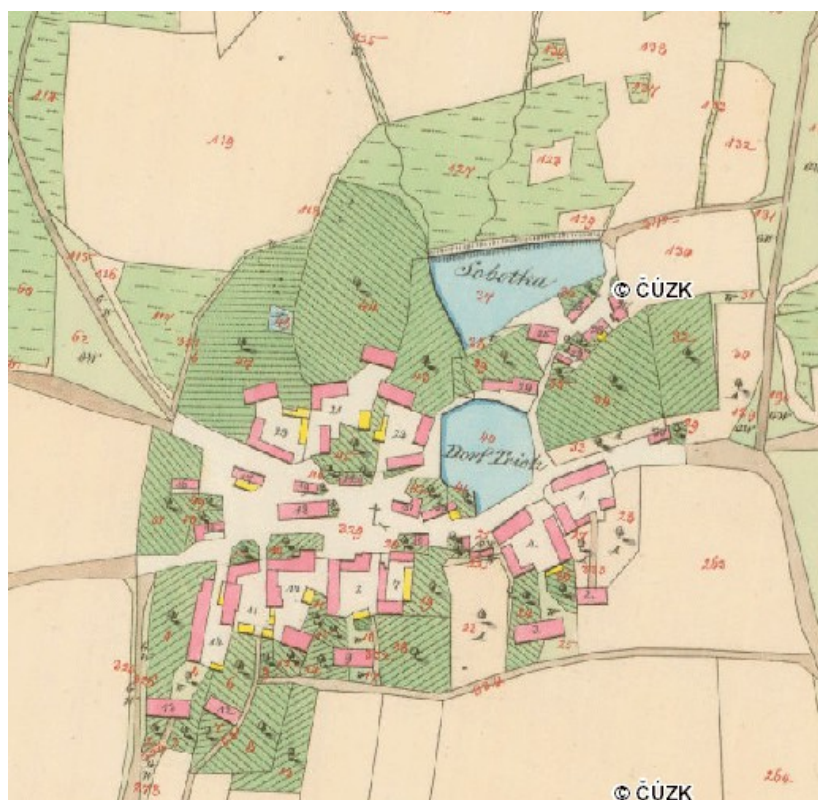
Obr. 149: Bývalý
hostinec U Jirasů č. p.
9. (d) (dnes 5),
vzrostlá lípa u brány
(2).
(fotografie vlastní)

Obr. 150:
Brána usedlosti
č. p. 8 (dnes 4)
(c) z roku 1920.
(fotografie vlastní)

Obr. 151: Pohled do
ulice
Skopců. Vpravo hospodářská
budova stavení č. p. 6
(dnes 48) (b) se zadržnými
původními
okny. Dále
brána a stavení č. p. 3 (dnes
28) (a).
(fotografie vlastní)

Obr. 152: Zličín na císařském povinném otisku stabilního katastru z roku 1840 (ÚRM)

Obr. 153: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B, C, D), nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c) a krajinářské hodnoty (1). (ÚRM)

Obr. 154: Usedlost č.
p. 8 (c), ulice
Hrozenkovská.
(fotografie vlastní)

Obr. 155: Usedlosti
č. p. 1 a 2 s docho-
vanými branami (b),
ulice Hrozenkovská .
(fotografie vlastní)

Obr. 156: V centru
obce se nacházejí
vzrostlé stromy (na
fotografii akát s
odhadovaným
stářím přesahujícím
více než 100 let).
(fotografie vlastní)

Obr. 157: Návesní rybník Zličín
(1). (fotografie vlastní)

36. ZMRZLÍK

Urbanistická struktura	■	■	■	■	■
Soudobá architektura	■	■	■	■	■

Název osady Zmrzlík údajně pochází od tamní tvrze a rodového sídla pánů Zmrzlíků ze Svojšína.

V roce 1890 měla obec 46 obyvatel a celkem 6 domů.

Od roku 1920 tvořily obce Zadní Kopanina, Zmrzlík a Ořech jednu obec, roku 1921 se první dvě osamostatnily a vytvořily jednu společnou obec. Roku 1925 se však Zmrzlík opět osamostatnil. Zmrzlík a Zadní Kopanina byly roku 1974 jako součást Řeporyjí. (Pacner, 2001)

Dochovány jsou všechny bývalé usedlosti. Č. p. 22 (a), 23 (b), 24 (c), 25 (d) i 26 (e).

Komunikace K Zadní Kopanině (A) prochází okolo osady na západě a spojuje Zmrzlík se Zadní Kopaninou. Osadou pak prochází ulice Na Zmrzlíku (B).

Obr. 158: Zmrzlík na povinném císařském otisku stabilního katastru z roku 1842. (ÚRM)

Obr. 159: Ortofotomapa z roku 2009. V mapě jsou vyobrazeny hodnoty urbanistické struktury (A, B) a nejhodnotnější zachovalá soudobá architektura (a, b, c, d, e). (ÚRM)

Obr. 160: Brána usedlosti č. p. 24 (c) (dnes 3).
(fotografie vlastní)

Obr. 161: Hospodářská budova stavení č. p. 23 (b) (dnes 27).
(fotografie vlastní)

Obr. 162: Usedlost č. p. 22 (a) (dnes 34) je dnes využívána k chovu koní.
(fotografie vlastní)

37. Diskuze

Ve 20. století, konkrétně v letech 1922, 1968 a 1974 došlo k největšímu připojování bývalých obcí k Praze. I přes to, že byly obce po několik desetiletí součástí velkoměsta, zachovaly si mnohdy svou původní podobu a neopakovatelnou atmosféru.

Zachovalost obcí se hodnotí těžce, každá má jinou velikost a jiný počet domů, svůj vlastní charakter zástavby, své dominanty a památky. Mezi nejzachovalejší obce levého břehu Vltavy patří zřejmě Slivenec, kde se nachází cenný kostel, návesní rybník a velké množství zachovalých domů, bez rušivé novodobé zástavby.

Nepochybně další velmi hodnotně zachovanou obcí je Přední Kopanina, kde se nachází v celorepublikovém měřítku významný kostel s hřbitovem a kaplí, jezuitský dvůr, několik zachovaných usedlostí a památný strom.

Mezi velmi zachované patří také Zličín, a to i přes to, že se nachází v blízkosti nákupního centra a nové zástavby.

Mezi velmi zachované patří také samozřejmě dvě památkové rezervace – Ruzyně a Stodůlky, ve kterých se nachází četné množství zachovaných kulturních nemovitých památek. Paradoxně Stodůlky jsou však obestaveny panelovými domy, které jsou viditelné téměř z každého zákoutí bývalé vsi. Některé domy dokonce musely v minulém století ustoupit nové zástavbě, tyto však byly alespoň ponechány v únosné výškové hladině. V Ruzyni je paradoxně dochována pouze jedna ulice, která kopíruje svou původní trasu a náves.

Vzhledem k neustále se rozrůstající se zástavbě je potřeba tyto cenné historické soubory zachovat. Dle mého názoru by mělo dojít k vyhlášení několika dalších památkových rezervací či zón, které by zajistily ochranu cenných souborů.

38. Závěr

Hlavní město Praha vznikalo postupným připojováním původních samostatných obcí a předměstí. K největšímu připojování došlo v průběhu 20. století. Mnohé obce zůstaly i přes to, že se staly součástí velkoměsta, často dochovány ve stavu, v jakém byly k Praze připojeny. Mnohdy však došlo k nevhodným stavebním zásahům, či úpravám koryt vodních toků, vybetonování vodních ploch apod. Úkolem státní památkové péče je zachování těchto hodnot či postupné navrácení objektů do původního stavu. Mnoho z provedených zásahů je však již nevratná, například vystavění velikých panelových sídlišť v bezprostřední blízkosti historických jader, jako je tomu v případě Liboce, Řep, Velké Ohrady či Stodůlek.

Při návštěvě těchto historických obcí na člověka dýchne nostalgie minulých století, čas se zpomalí a zapomene, že se nachází na území Prahy. Mezi ty nejzachovalejší obce patří bezpochyby i Zličín,

Tyto historické obce je potřeba chránit a nedopustit další necitlivou zástavbu v rámci těchto cenných souborů.

39. PŘEHLED LITERATURY A POUŽITÝCH ZDROJŮ:

- AOPK, 2017: Registr objektů ÚSOP: Památné stromy. Online: <http://drusop.nature.cz/> - Staženo: 20. 3. 2017.
- AUGUSTA P., 1999: Kniha o Praze 6. Milpo, Praha, 192 stran.
- BRONCOVÁ D., 2005: Kniha o Zličínu a Sobínu. MILPO MEDIA, Praha, 147 stran.
- BRONCOVÁ D., 2006: Praha 13; město uprostřed zeleně. MILPO, Praha, 151 stran.
- BRONCOVÁ D., 2009: Kniha o Slivenci a Holyni. MILPO, Praha, 207 stran.
- ČSOP, 2012: Blíž k přírodě – Naučná stezka Housle, zastavení 2.
- DIVIŠ J., FRIDRICOVÁ M., FRIDRICH J., HOLEC F., HUML V., KREUZZIGER M., LEDVINKA V., LUKAS J., NOVOTNÝ J., PISTORIUS M., 1999: Dějiny Prahy v datech. Mladá fronta, Praha, 363 stran.
- HÁJEK J., SVOBODA J., 2006: Kniha o Řepích. MILPO, Praha, 239 stran.
- HANSL F., 1899: Smíchovsko a Zbraslavsko: společnou prací učitelstva. Vlastním nákladem, Smíchov, 671 stran.
- HOLEC F. A KOL., 1988: Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve slezsku VII; Praha a okolí. Svoboda, Praha, 221 stran.
- HROMÁDKA T., 2010: Malá a Velká Chuchle. Maroli, Praha, 117 stran.
- HRŮZA J., 1989: Město: Praha. Odeon, Praha, 421 stran.
- HRŮZA J., 2003: Urbanismus světových velkoměst, I. díl. Vydavatelství ČVUT, Praha, 191 stran.
- IPR PRAHA, 2017: Prostorová regulace. Online: <http://www.iprpraha.cz/vytisknout-clanek/58> – Staženo: 27. 5. 2016.
- KAŠPAR V., 2017: Praha doby Karla IV. - Veřejná prostranství a hlavní komunikace Nového Města pražského; Budování města ve středověku. Online: <http://praha-archeologicka.cz/p/267?tgo=82> – Vystaveno: 9. 2. 2017, Staženo: 25. 2. 2017.
- KUČA, KUČOVÁ, 2000: Principy památkové péče. Státní ústav památkové péče, Praha, 104 stran.
- LAŠTOVKA V., 1999: Kapitoly z minulosti Suchdola a Sedlce. Scriptorium, Praha, 213 stran.

- LAŠŤOVKOVÁ B., 2005: Plán Prahy podle indikačních skic stabilního katastru (1840 – 1842). Scriptorium, Praha, 407 stran.
- LAŠŤOVKOVÁ B., 2007: Pražské usedlosti. Libri, Praha, 359 stran.
- LÍBAL D., 2000: Architektonické proměny Prahy v jedenácti stoletích. Svoboda, Praha, 296 stran.
- LORENC, V., 1973: Nové Město pražské. SNTL, Praha, 208 stran.
- MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA – SUCHDOL, 2013: Historické a turistické informace.
- MUZEUM HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY, 2000: Osm století pražské samosprávy; výstava o vývoji pražské městské správy od 13. století do roku 2000. Scriptorium, Praha, 2000.
- NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV, 2017 – Památkový katalog. Online: www.pamatkovykatalog.cz – Staženo: 12. 3. 2017.
- NAVRÁTIL L., 1964: Obecní kronika; Suchdol a kraj poznamenaný dávnověkem. Online: www.historiesuchdola.cz – Staženo 5. 4. 2017.
- Obecně závazná vyhláška č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy, kterou se vydává Statut hlavního města Prahy, v platném znění.
- OBERSTEIN I., 1980: Urbanistická kompozice Jihozápadního Města v Praze. „nepublikováno“. Dep.: Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy.
- OBERSTEIN I., 2009: Sídliště JZM – přednáška. Online: <http://ownhome.cz/video/item/ivo-oberstein-sidliste-jihozapadni-mesto-prednaska-prochazka-s-vykladem> – Staženo: 25. 8. 2014.
- ODBOR OCHRANY PROSTŘEDÍ MAGISTRÁTU HL. M. PRAHY, 2010: Naučná stezka sliveneckého mramoru, zastavení 1.
- ODBOR PAMÁTKOVÉ PÉČE, 2017: Památkově chráněná území. Online: http://pamatky.praha.eu/jnp/cz/pamatkovy_fond/pamatkove_chranena_uzemi/index.html – Vystaveno: 13. 2. 2011, Staženo: 15. 3. 2017.
- PACNER M., 2001: Řeporyje; ohlédnutí za minulostí. Městská část Praha – Řeporyje, Praha, 136 stran.
- PALACKÝ F., 1983: Stručné dějiny Prahy. Odeon, Praha, 92 stran.
- PŘÁTELE BUĎÁNEK, z. s.: Buďánka – historie. Online: <http://www.pratelebudanek.cz/budanka-historie/> - Staženo: 5. 3. 2017.

- PURDOM C. B., 1913: The garden city; a study in the development of a modern town. J. M. Dent London & sons LTD.
- RADIL V., 1934: Dějiny Přední Kopaniny v okrese Praha venkov. Kytka, Přední Kopanina, 13 stran.
- REJDAL T.: Historie metra ve zkratce dle jednotlivých let. Online: - Staženo 7. 3. 2015.
- RYSKA P., 2014: Staré Hlubočepy. Online: <http://www.prahaneznamy.cz/praha-5/hlubocepy/stare-hlubocepy/> - Vystaveno: 25. 2. 2014, Staženo: 11. 4. 2017.
- RYSKA P., 2014: Staré Stodůlky. Online: <http://www.prahaneznamy.cz/praha-5/stodulky/stare-stodulky/> - Vystaveno: 1. 4. 2014, Staženo: 16.3. 2017.
- RYSKA P., 2014: Staré Jinonice. Online: <http://www.prahaneznamy.cz/praha-5/jinonice/stare-butovice/> - Vystaveno: 22. 4. 2014, Staženo: 20. 3. 2017.
- RYSKA P., 2014: Staré Jinonice. Online: <http://www.prahaneznamy.cz/praha-5/jinonice/stare-jinonice/> - Vystaveno: 22. 4. 2014, Staženo: 20. 3. 2017.
- RYSKA P., 2014: Klukovice. Online: <http://www.prahaneznamy.cz/praha-5/hlubocepy/klukovice/#fotogalerie> - Vystaveno: 1. 12. 2014, Staženo: 11. 4. 2017.
- ŠOLC J., 2004: Stručný historický přehled. Online: www.praha-lipence.cz – Vystaveno 3. 9. 2004, Staženo: 3. 4. 2017.
- ŠPAČEK J., 2016: Kaple se zvoničkou. Online: <http://www.hrady.cz/?OID=2244> – Vystaveno: 1. 4. 2016, Staženo: 27. 3. 2017.
- VOJTOVÁ E., MENCLOVÁ J., 1990: Územní a demografický vývoj Prahy. In: Jan Vojta a kol.: Staletá Praha XX: Sborník Pražského ústavu státní památkové péče a ochrany přírody. Panorama, Praha, s. 10-25.
- Vyhláška č. 15/1991 Sb., o prohlášení části území hlavního města Prahy za památkové zóny a o určení podmínek jejich ochrany, v platném znění.
- Zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, v platném znění.
- Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění.
- Zákon č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění.
- 2. ZO ČSOP Taraxacum, 2006: Naučná stezka Roztocký háj – Tiché údolí, zastavení 12 - Starý Suchdol.

40. Seznam samostatných příloh

- Příloha – Památkové rezervace a historická jádra původních obcí na území hlavního města Prahy